

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף שפות
הפיקוח על הוראת הערבית ועולם הערבים והאסלאם
בבתי הספר העבריים

ערבית

תוכנית לימודים לחטיבת הביניים ולחטיבה העליונה

בבתי הספר העבריים

אתר המפמ"ר :

[Bit.ly/aravitislam](https://bit.ly/aravitislam)

ירושלים, התשפ"ה

חברי ועדת המקצוע בערבית ובעולם הערבים והאסלאם
תשפ"ג-תשפ"ד (2023-2024)

פרופ' אייל זיסר – יו"ר הוועדה

ד"ר סיגלית שושן – מפמ"ר ערבית ועולם הערבים והאסלאם, משרד החינוך

ד"ר הילה פלד-שפירא – אוניברסיטת בראילן, אוניברסיטת אריאל

ד"ר שרון שטרית ששון – אוניברסיטת בראילן

ד"ר ח'אלד שיח' אחמד – אוניברסיטת תל-אביב

אילן רובין – אוניברסיטת תל-אביב

דלית זלצר – מורה בעירוני ג' מודיעין; מדריכה פדגוגית להוראת ערבית, האוניברסיטה העברית, ירושלים

זהבית דבס – מדריכה מחוזית לערבית במחוז מרכז; מורה ורכזת ערבית תיכון א' לאומנויות, תל-אביב

לימור אומסי – רכזת בתיכון מיתרים ברנקו וייס, מיתר

שרית להב – רכזת בגימנסיה העברית, ירושלים

הילין זעירי – מדריכה ארצית לערבית; מורה לערבית בבית הספר תל"י, הוד השרון

קרין שוקחה – ממונה על תכנון ופיתוח תוכניות לימודים, המזכירות הפדגוגית - אגף שפות, משרד החינוך, ירושלים

סיגל שובל – מורה בבתי הספר ויצמן ואוסישקין, נהריה

רוית הירש – רכזת בתיכון מקיף, נשר

חברי ועדת המשנה לעדכון תוכנית הלימודים לחטיבת הביניים ולחטיבה העליונה תשפ"ב-תשפ"ד (2022–2024)

יו"ר ועדת המשנה – ד"ר הילה פלד-שפירא, המחלקה לשפה וספרות ערבית, אוניברסיטת בראילן; המחלקה למזרחיות, אוניברסיטת אריאל; ראש מסלול הכשרת מורים לערבית, אוניברסיטת אריאל
מרכזת הוועדה – קרין שוקחה, ממונה על תכנון ופיתוח תוכניות לימודים, אגף שפות, המזכירות הפדגוגית, משרד החינוך, ירושלים
ד"ר סיגלית שושן – מפמ"ר ערבית ועולם הערבים והאסלאם, משרד החינוך, ירושלים
דלית זלצר, מורה לערבית ורכזת ערבית בבית הספר עירוני ג' ע"ש מוטה גור במודיעין, מדריכה פדגוגית של סטודנטים להוראת ערבית, האוניברסיטה העברית, ירושלים
זהבית דבס, מדריכה מחוזית לערבית במחוז מרכז, מורה לערבית ורכזת ערבית בבית הספר תיכון א' לאמנויות בתל אביב

תודה לאביטל הורן שהתלוותה לוועדת המשנה בתחילת תהליך עדכון התוכנית.

קריאה והערות: ד"ר ציונה לוי, מנהלת אגף א' שפות במזכירות הפדגוגית, משרד החינוך, ירושלים
עריכה לשונית: ד"ר נורית גנץ

תוכן עניינים

עמ' 6	<u>הקדמה</u>
עמ' 7	<u>אוכלוסיית היעד</u>
עמ' 8	<u>הזיקה בין העברית לערבית</u>
עמ' 8	<u>הערבית הספרותית והערבית הדבורה ומה שביניהן</u>
עמ' 9	<u>הכתב הערבי</u>
עמ' 10	<u>רציונל</u>
עמ' 12	<u>הנחות יסוד</u>
עמ' 13	<u>מטרות התוכנית</u>
עמ' 14	<u>עקרונות פדגוגיים-דידקטיים ועקרונות מתחום הוראת השפה</u>
עמ' 17	<u>הוראה-למידה-הערכה (הל"ה)</u>
	Can do's – רמות מסוגלות / תיאורי ביצוע:
עמ' 21	<u>A1 - משתמש ברמה בסיסית (שנת לימודים ראשונה)</u>
עמ' 28	<u>A1 - משתמש ברמה בסיסית (שנת לימודים שנייה)</u>
עמ' 35	<u>A2 - משתמש ברמה בסיסית (שנת לימודים שלישית)</u>
עמ' 42	<u>A2 - משתמש ברמה בסיסית (שנת לימודים רביעית)</u>
עמ' 50	<u>B1 - משתמש עצמאי (שנת לימודים חמישית)</u>
עמ' 57	<u>B1 - משתמש עצמאי (שנת לימודים שישית)</u>
עמ' 65	<u>תיאורי הביצוע (can-do descriptors) בערבית לדוברי עברית - מבט על</u>

נספחים

נספח 1: מפרט התכנים

עמ' 71

עמ' 71 שנה ראשונה - כיתה ז'

עמ' 72 שנה שנייה - כיתה ח'

עמ' 72 שנה שלישית - כיתה ט'

עמ' 73 שנה רביעית - כיתה י'

עמ' 74 שנה חמישית - כיתה י"א

עמ' 75 שנה שישית - כיתה י"ב

נספח 2: פתגמים מומלצים

עמ' 77

נספח 3: מחוון לבחינה בערבית דבורה

עמ' 80

נספח 4: יצירות בספרות ופרוזה ערבית מודרנית

עמ' 83

נספח 5: המלצות להערכה חלופית

עמ' 86

נספח 6: מאגרי המילים

עמ' 88

שנה ראשונה - כיתה ז' (מאגר המילים המעודכן יפורסם בהמשך)

שנה שנייה - כיתה ח' (מאגר המילים המעודכן יפורסם בהמשך)

שנה שלישית - כיתה ט' (מאגר המילים המעודכן יפורסם בהמשך)

שנה רביעית - כיתה י' (מאגר המילים המעודכן יפורסם בהמשך)

שנה חמישית - כיתה י"א (מאגר המילים המעודכן יפורסם בהמשך)

שנה שישית - כיתה י"ב (מאגר המילים המעודכן יפורסם בהמשך)

הקדמה

השפה הערבית היא שפה בעלת מעמד מיוחד במדינת ישראל. זו היא שפתם ולשון תרבותם של כל דוברי הערבית: מוסלמים, נוצרים ודרוזים, ולשון כתבי הקודש והתפילה של המוסלמים ברחבי העולם ושל יהודי ארצות ערב.

לידיעת השפה הערבית נודעת חשיבות רבה במדינת ישראל; אחת ממטרות החינוך כפי שהוגדרה בחוק החינוך הממלכתי התשי"ג (1953, סעיף 11), היא "להכיר את השפה, התרבות, ההיסטוריה, המורשת והמסורת הייחודית של האוכלוסייה הערבית ושל קבוצות אוכלוסייה אחרות במדינת ישראל, ולהכיר בזכויות השוות של כל אזרחי ישראל".¹ מתוך הכרה בחשיבות זו, נקבעה בשנת 1995 חובת לימוד ערבית כשפה זרה שנייה בבתי ספר עבריים.

תוכנית הלימודים הראשונה להוראת לשון ערבית לבית הספר העברי פורסמה בשנת 1994 ועודכנה בשנת 2009. במהלך השנים התעורר הצורך בעדכון התוכנית, ובשילוב תכנים חדשניים ורלוונטיים שיהלמו את תחומי העניין של התלמידים בהתאם ליעדי המקצוע. תוכנית הלימודים הנוכחית (תשפ"ה) עודכנה על-פי התפיסה המעמידה במרכז את ההיבט התקשורתי של השפה יחד עם ההיבט התרבותי-לשוני שלה. התוכנית מעמידה במרכז את ארבע מיומנויות השפה: קריאה, כתיבה האזנה ודיבור (הבעה בעלפה), בדגש על מיומנויות המופיעות במסמך דמות הבוגר, לדוגמה: אוריינות שפתית, תקשורת בין-אישית והעשרת אוצר המילים בד בבד עם לימוד הדקדוק מתוך הקשר.² תוכנית לימודים זו – יש בה כדי להגביר את ההנעה (מוטיבציה) ללימוד השפה הערבית, ולהרחבת מעגל התלמידים שיבחרו בלימוד מוגבר של השפה הערבית בחטיבה העליונה.

בתוכנית הוגדרו מטרות אופרטיביות (ביצועיות), ובצדן פירוט התכנים המבטאים את רצף הלמידה במהלך שנות הלימוד. מטרת הפירוט היא לשקף את הנדרש בתהליכים המתקיימים בריזמנית: הוראה-למידה-הערכה (הל"ה) ואת ההישגים המצופים מן התלמידים ברמות השונות על פי מסגרת ההתייחסות הבין-לאומית המשותפת לשפות (CEFR) ובהתאם לתיאורי הביצוע (can do descriptors, يستطيع, מסוגל ל...). המתארים מה הלומד מסוגל לעשות בשפה במצבים מגוונים ולמטרות שונות (ראו פירוט בהמשך מסמך זה).

בשנת תשע"ז אושרה תוכנית לימודים חדשה להוראת הערבית הדבורה בבתי הספר היסודיים (כיתות ה-ו) הכוללת את הוראת הערבית הדבורה לצד פיתוח ראשית מיומנויות הקריאה והכתיבה. התוכנית שמה דגש בין השאר על הרחבת אוצר המילים, על היכרות עם טקסטים מתחומים שונים והבנתם, על הבנת הנשמע ועל הבעה בעל-פה. התוכנית מזמנת היכרות ראשונית בעל-פה עם פתגמים, ברכות, ומילות פנייה ונימוס החל מן השלבים הראשונים של לימוד השפה ותרבותה. כמו כן היא מתייחסת לרלוונטיות של השפה לעולמם של התלמידים, לחדשנות בהוראה, בלמידה ובהערכה ומשלבת ערכים אוניברסליים. המטרה היא להקנות לתלמידים בסיס עשיר של אוצר מילים, אשר יסייע להם ברכישת מיומנויות הכתיבה והקריאה בצורה קלה ומהירה יותר בכיתה ז', כאשר הם עושים את צעדיהם הראשונים בלימוד השפה.

¹ (תיקון מס' 6) תשס"ד-2003.

² להרחבה ראו: מסמך [דמות הבוגר](#).

הצורך בעדכון תוכנית הלימודים לחטיבת הביניים ולחטיבה העליונה (תשפ"ה) נבע מהדרישה להתאימה למסגרת התייחסות בין-לאומית משותפת לשפות (CEFR) ומהשאיפה לחזק את מיומנויות השפה – קריאה, כתיבה, האזנה ודיבור.

תוכנית הלימודים הנוכחית (תשפ"ה) משלבת מיומנויות פדגוגיות חדשניות ורלוונטיות, המותאמות למציאות המשתנה ולעידן הדיגיטלי. המיומנויות הנרכשות במהלך הלימוד מאפשרות פיתוח אוריינות לשונית, אוריינות דיגיטלית, שימוש בכלי בינה מלאכותית, חשיבה ביקורתית ויצירתית, מודעות עצמית ויכולת למידה עצמית, המותאמות לדמות הבוגר והבוגרת 2020–2030.

אוכלוסיית היעד

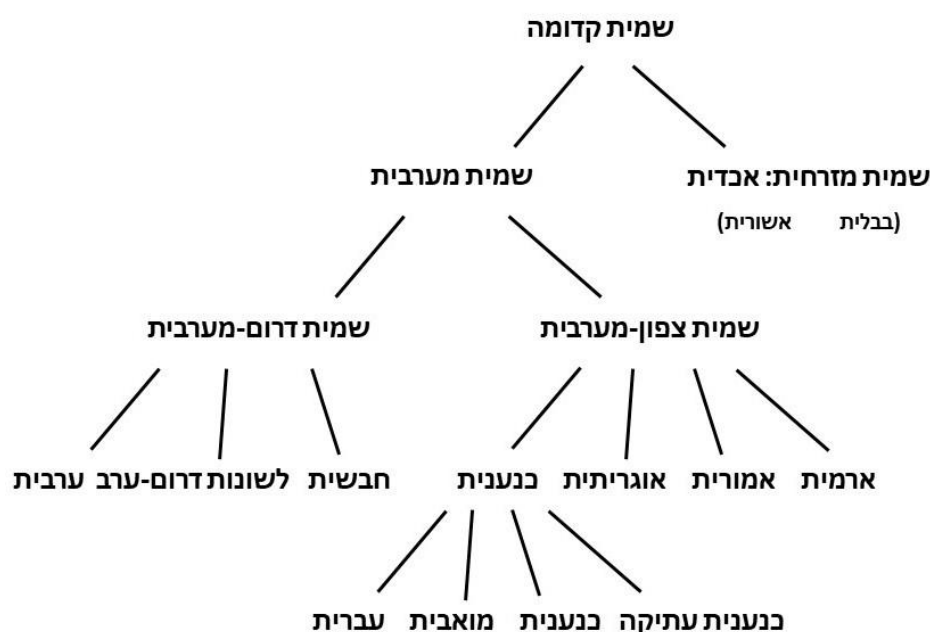
מסמך זה נועד לסייע למורים, למנהלים ולמפקחים בתכנון ההוראה וההערכה. הוא מציג את העקרונות, את הנחות היסוד ואת המטרות של התוכנית, כמו גם את התכנים שיש ללמד ואת ההישגים המצופים מן הלומדים. התוכנית גם אמורה לסייע לאחראים על הכשרת מורים, לרכזי מקצוע, למדריכים, לכותבי חומרי למידה ולעוזרי הוראה, לכותבי שאלוני בחינות ולמעריכיהן בתהליך עבודתם ובתהליך קבלת ההחלטות בתחום לימודי הערבית בבתי הספר העבריים במדינת ישראל.

עקרונות הוראת השפה הערבית לדוברי עברית

הזיקה בין העברית לערבית כבסיס להוראת השפה הערבית לדוברי עברית

העברית והערבית שייכות למשפחת השפות השמיות, וקיימת זיקה עמוקה בין השתיים. זיקה זו באה לידי ביטוי במבנה הצלילים (תורת ההגה), במערכת הנטיות והבניינים (תורת הצורות), בתחביר ובאוצר המילים. זיקה זו עשויה לשמש משאב פדגוגי משמעותי, שבכוחו להקל על תהליך רכישת השפה הערבית ולתרום לתחושת מסוגלות בקרב תלמידים מתחילים.

תרשים 1 – יחסי הקרבה בין העברית לערבית:³

הערבית הספרותית והערבית הדבורה ומה שביניהן

בשפה הערבית מתקיימת תופעה לשונית, שיש להכיר בהוראת הערבית – **דיגלוסיה** – קיומם של שני משלבים עיקריים השייכים לאותה שפה אך משמשים בהקשרים שונים.

³ על פי: בלאו, י. (1972). תורת ההגה והצורות (עמוד 15). תל אביב: הקיבוץ המאוחד.

המשלב הראשון הוא הערבית הספרותית (اللُّغَةُ الْفُصْحَى), המשמשת בהקשרים פורמליים, לדוגמה: כתבים דתיים (הקוראן והחדית'), חלק ניכר מיצירות הספרות, אמצעי תקשורת ומסמכים רשמיים. משלב זה אחיד בכל רחבי העולם הערבי, ונתפס בדרך כלל כבעל מעמד גבוה ויוקרתי. המשלב השני הוא הערבית הדבורה (اللُّغَةُ الْعَامِيَّة או الْمَحْكِيَّة), המשמשת לתקשורת יום-יומית בלתי רשמית. משלב זה כולל מגוון נרחב של דיאלקטים (להגים), המשתנים בהתאם לאזור גיאוגרפי, רקע חברתי וקהילות דוברים שונות.⁴

את הדיאלקטים בערבית מקובל למיין על פי שלושה קריטריונים עיקריים: מיקום גאוגרפי, שיוך חברתי, ושיוך עדתי-דתי. מהבחינה הגאוגרפית, נהוג לחלק את הדיאלקטים לשתי קבוצות עיקריות: דיאלקטים מזרחיים ודיאלקטים מערביים. כל אחת מן הקבוצות הללו נחלקת לתת-קבוצות לפי מדינות, ובתוך כל מדינה קיימים דיאלקטים מקומיים נוספים, אשר נבדלים זה מזה במאפיינים פונטיים, תחביריים, ולקסיקליים.

כדי להדגים את המציאות הלשונית המגוונת אפשר להציג בקצרה את קבוצות הלהגים הרווחים במדינת ישראל:

א. הלהגים העירוניים של מישור החוף וקרבתו, לדוגמה: עכו, חיפה, יפו וירושלים. מאפיין בולט של קבוצה זו הוא שה- *ق* בהם נהגית כ-המזה.

ב. הלהגים הכפריים של מרכז ישראל הכוללים את להגי אזור "המשולש" והכפרים הסובבים את ירושלים. שני מאפיינים בולטים של קבוצה זו הם הגיית ה- *ق* כ- *ك*, והגיית ה- *ك* כ- *צ'*.

ג. הלהגים הבדואיים של הנגב, המתאפיינים בהגיית האות *ق* כ- *[g]* (כמו למשל במילה האנגלית go), במקום ההגייה הספרותית המקובלת *[q]*.

ד. בצפון קיימות קבוצות להגים שונות, לדוגמה: הדיאלקטים המיוחדים לעדה הדרוזית המתאפיינים בהגיית ה- *ق* כ- *ق* (הגיה של האות *ق* ללא שינוי) ולהגי הבדואים שהם שונים מאלו של הנגב.

הכתב הערבי

הלשון הערבית, בדומה לעברית, נכתבת מימין לשמאל ובה 28 אותיות. ההבחנה בין האותיות נעשית, בין השאר, באמצעות נקודות דיאקריטיות (נקודות מבחינות) מעל האותיות או מתחת לאותיות. אחד המאפיינים הבולטים של הכתב הערבי הוא שמרבית האותיות מתחברות זו לזו ונכתבות במשיכת קולמוס אחת. לחלק מן האותיות יש צורות שונות בהתאם למיקומן במילה.

⁴ אריה לוין, דקדוק הלהג הערבי של ירושלים (ירושלים: מאגנס, תשנ"ה), עמ' 246-261.

רציונל

תוכנית הלימודים תשפ"ה "ערבית לבתי הספר העבריים" עודכנה והותאמה ל"מסגרת ההתייחסות האירופית המשותפת לשפות: למידה, הוראה, הערכה" (מהא"ס), הידועה בראשי התיבות CEFR.⁵ מסגרת זו גובשה באירופה במטרה לקבוע בסיס משותף לפיתוח תוכניות לימודים בשפות, וכן לפיתוח כלי הערכה וחומרי הוראה.⁶ המסגרת מגדירה רמות שליטה בשפה, מנסחת יעדי למידה ברורים, ומתווה דרכי הוראה והערכה בהתאם לרמות אלו תוך קביעת היעדים והדרכים הרצויות להשגתם. ב-CEFR שמים דגש על הגישה הרב-לשונית והרב-תרבותית, המתמקדת ביכולתם של יחידים להשתמש במספר שפות ולהתנהל בין תרבויות שונות תוך גמישות, פתיחות ומודעות תרבותית.

הגישה הרב-לשונית והרב-תרבותית אינה רואה בשפות ישויות נפרדות הנלמדות זו לצד זו, אלא רפרטואר לשוני-תרבותי כולל, שבו האדם משלב בין שפות וידע תרבותי בהתאם להקשר התקשורתי. גישה זו מדגישה עקרונות, לדוגמה: מעבר גמיש בין שפות, תפיסת התרבות כרצף ולא כמערכת סגורה, למידת שפות לאורך מעגל החיים, הצטברות של ניסיון לשוני-תרבותי, וכן קידום ערכים של הכללה, גיוון ושוויון הזדמנויות בלמידת שפות. המשמעות הפדגוגית של גישה זו היא עידוד מערכת חינוך הרואה ברקע הלשוני והתרבותי של כל לומד חלק בלתי נפרד מתהליך הלמידה. מערכת זו שואפת להכיר במגוון השפות והתרבויות של הלומדים, לשלבם באופן פעיל בהוראה, ולהתייחס לרב-לשוניות כאל משאב חינוכי, קוגניטיבי ותרבותי – ולא כמכשול או פער שיש לצמצמו.⁷

מסגרת זו של ה-CEFR מתארת את המיומנויות, היכולות והידע שהלומדים צריכים לרכוש על מנת שיוכלו להשתמש בשפה הערבית באופן יעיל. תיאור המיומנויות והמסוגלות שהתלמידים יפתחו במהלך הלמידה, מאפשר בהירות ואחידות של המינוחים ושל היעדים העומדים בפני הלומדים, המורים וכלל העוסקים בהוראה וברכישה של השפה. מאחר ששפה היא מרכיב מרכזי בתרבות, ואמצעי גישה חיוני לתרבויות אחרות,⁸ ומאחר שהלומדים נתפשים כ"סוכנים חברתיים" הפועלים בסביבות נתונות⁹ – התוכנית, המבוססת על ה-CEFR, מדגישה במיוחד את ההקשר התרבותי ואת מיומנויות התקשורת: התקשורת הבינאישית (דו-שיח; רב-שיח), ואמצעי התקשורת והמדיה החברתית. מיומנויות תקשורת אלו מקדמות השתלבות בהשכלה הגבוהה ובמקומות עבודה שונים ומאפשרות ללומדים להיחשף להזדמנויות חברתיות מגוונות.

⁵ ה-CEFR (COMMON EUROPEAN FRAMEWORK OF REFERENCE FOR LANGUAGES: LEARNING, TEACHING, ASSESSMENT) ראה אור לראשונה בשנת 2001 וגרסה חדשה שלו יצאה ב-2020. ה-CEFR אומץ במעל 120 מדינות ותורגם למעל 40 שפות. [ההפניות לאורך מסמך זה מסתמכות על ה-CEFR באנגלית ובעברית \(ניתן למצוא גם באתר: https://rm.coe.int/1680459f97\)](https://rm.coe.int/1680459f97).

⁶ אחת הסיבות לגיבוש ה-CEFR היה הצורך בהגברת למידה והוראה של שפות כדי לאפשר ניידות רבה יותר, תקשורת בינ"ל, כבוד לזהויות ולתרבויות, גישה טובה יותר למידע, ויכולת אינטראקציה בין-אישית. CEFR, עמ' 5-6.

⁷ Common European Reference for Languages Companion Volume Council of Europe (CEFR-CV), 2020, pp. 5-6; Piccardo, E. & North, B. (2019). *The Action-oriented Approach: A Dynamic Vision of Language Education*. Bristol: Multilingual Matters

⁸ שם, עמוד 6.

⁹ שם, עמוד 9.

תוכנית הלימודים תשפ"ה "ערבית לבתי הספר העבריים" שלהלן בנויה באופן מדורג, הן מבחינת רמות הלימוד והן מבחינת המיומנויות הנדרשות בתוך כל אחת מרמות הלימוד הבאות:

A1 - רמה בסיסית של שימוש בשפה

A2 - רמה הקשורה לפונקציות חברתיות

B1 – רמה המתאפיינת ביכולת לקיים אינטראקציה ולהתמודד בגמישות עם סוגיות בחיי היומיום.¹⁰

כל רמת לימוד מורכבת ממיומנויות, וכל מיומנות נחלקת לסעיפים המגדירים את הידע הרלוונטי ואת היכולות המצופות מהתלמידים במונחים של מסוגלות (can do's) התואמת את שלב הלימוד הרלוונטי. מאחר שהתוכנית מנוסחת ומחולקת לפי קטגוריות של רמות לימוד, כל מורה יכול למצוא דוגמאות והצעות להנגשת החומר, שמתוכן יבחר את האפשרויות המתאימות לו ביותר.

כהמלצת ה-CEFR,¹¹ תוכנית לימודים זו מתייחסת לכל המיומנויות המעורבות ברכישת שפה, הן בעלפה והן בכתב: קליטה (reception) (קריאה והאזנה), הפקה (production) (דיבור וכתובה), אינטראקציה (interaction) (חילופי דברים בכתב ו/או בעלפה) ותיווך (mediation) (לדוגמה: תרגום בעלפה ובכתב). תיווך הוא היכולת לגשר בין אנשים בעלי רמות שונות של שפה או ידע, להנגיש תוכן (מילולי או רעיוני) לאחרים, לסייע בהבנה, בשיתוף מידע או בשיתוף פעולה ולהפוך שיח או טקסט לנגיש, מובן ומשותף. ייחודו של התיווך הוא בכך שהוא משקף את המציאות הרבת-רבותית והרב-לשונית של ימינו, מקדם למידה שיתופית, הבנה הדדית וסובלנות.

ה-CEFR מתייחס, בין היתר, ללמידה עצמאית (Self-Directed Learning),¹² ולגישה מבוססת פעולה (Action-Oriented Approach – AoA); גישה זו רואה בלומדים סוכנים חברתיים (Social Agents), המשתמשים בשפה כדי לבצע משימות ופעולות מחיי היומיום. לפיכך, הדגש הוא על למידה שיתופית ותקשורת עם אחרים, על ידי שימוש בכל המיומנויות, מתוך הבנה שכך פועלת שפה במציאות. תהליכים אלה מקדמים למידה עצמאית, חשיבה ביקורתית ומיומנויות של למידה לאורך החיים.

כמו ב-CEFR, גם בתוכנית לימודים זו הקו המנחה הוא מעשי ומכוון-פעולה; הלומדים נוטלים חלק פעיל בתהליך הלמידה, תוך שימוש בחשיבה יצירתית, בהערכה עצמית של הישגיהם, בהגדרת מטרות הלמידה ובלקיחת אחריות על תהליך זה, כל זאת כדי להגיע ליכולת לקיים תקשורת בהקשרים אישיים, חברתיים ורגשיים הרלוונטיים לעולמם.

בהתאם להמלצות ה-CEFR יש להתחשב בידע המוקדם של הלומדים בעת בניית תוכנית לימודים.¹³ לאור עיקרון זה, תוכנית הלימודים המעודכנת נבנתה במבנה ספירלי, אשר בכל שלביו מתבסס על הכשירויות והידע הקודם של התלמידים, מתרגל ומעמיק אותם, ומוסיף עליהם נדבכי ידע נוספים באופן מדורג ובהתאם לרמת הלימוד.

¹⁰ שם, עמודים 22-23; 33-35; רמות הלימוד הן: רמה גבוהה, רמת בקיאות מעשית ויעילה, ורמת שליטה. ראו שם.

¹¹ שם, עמוד 14.

¹² שם, עמוד 6.

¹³ שם, עמוד 6.

בהתאם לעקרונות ה-CEFR, תוכנית הלימודים כוללת בין היתר: יעדי למידה, משימות לימודיות, תוצרים מצופים, הצעות לשימושים מגוונים בשפה לדוגמה: משחקים, שילוב פתגמים, עיבוד מידע מתוך כלי תקשורת וקריאה ביצירות ספרות.¹⁴

מאגרי המילים שיילמדו בכל רמת לימוד יכללו גם את מאגרי המילים שנלמדו ברמות הלימוד הקודמות. סדר הוראת המילים נתון לשיקול דעתו של המורה, בהתאם לרמת הכיתה ולמאפייניה.

בהתאם לרמת הלימוד, יש לשלב בהוראת הערבית תכנים מן הערבית הדבורה. התוכנית מציעה גמישות פדגוגית, ומאפשרת למורים להתאים את סדר הוראת הנושאים לצורכי הכיתה, ובלבד שכל הנושאים הכלולים בתוכנית יילמדו במלואם.

כל תכני הלימוד המוזכרים בתוכנית לימודים זו מפורטים במפרט התכנים המצורף לה.

הנחות יסוד

תוכנית הלימודים מבוססת על מספר הנחות יסוד פדגוגיות וערכיות, המנחות את הגישה להוראת השפה הערבית בבתי הספר דוברי עברית:

- **לימוד השפה הערבית במדינת ישראל הוא בעל ערך רב**, הן בהיבט התקשורתי והן כגשר להבנה בין־תרבותית.
- **השפה הערבית היא שפה של תרבות עשירה** והיכרות עמה מרחיבה את עולמם של הלומדים ומקדמת הבנה בין־תרבותית.
- **למידת הערבית תורמת להבנה הלשונית הכוללת של הלומדים** באמצעות זיהוי נקודות דמיון ושוני בין השפה הערבית לבין שפת האם, ובכך מעמיקה גם את שליטתם בעברית.
- **רכישת השפה מושתתת על פיתוח ביצועי שפה** תוך טיפוח ארבע מיומנויות השפה המרכזיות: האזנה, קריאה, דיבור וכתבה.
- **הידע הלשוני נרכש בצורה מיטבית בתוך הקשרים טקסטואליים ותוך שימוש לשם תקשורת בין־אישית ולא כלמידה מנותקת מהקשר.**
- **למידת שפה נוספת נשענת על בסיס של מיומנויות לשוניות ואורייניות שפותחו בשפת האם.**
- **מעורבות פעילה של הלומדים בתהליך הלמידה, ההערכה וההיבחנות** כמו גם עיסוק בתכנים רלוונטיים לעולמם וחוויות של הצלחה, מגבירים את המוטיבציה (הַנִּיעָה) ללמוד את השפה ולהשתמש בה בפועל.

¹⁴ שם, עמודים 55-57.

מטרות התוכנית

תוכנית זו מושתתת על האמונה כי מן הראוי שאוכלוסיית המדינה, שאינה דוברת ערבית, תכיר את השפה והתרבות הערבית, הן בשל מיקומה של מדינת ישראל בשכנות למדינות ערב והן בשל העובדה שכ- 20% ממנה הם דוברי ערבית. מכאן שמטרותיה של תוכנית לימודים זו מתמקדות במטרות פדגוגיות ובמטרות כלליות:

המטרות הפדגוגיות

פיתוח מיומנויות תקשורתיות

- **טיפול מיומנויות קליטה:** הבנת הנשמע והבנת הנקרא
- **טיפול מיומנויות הפקה:** הבעה בעל-פה והבעה בכתב

פיתוח מיומנות הקריאה

- פיתוח יכולת קריאה קולית ודמומה
- הבנת טקסטים מתחומים ומסוגות מגוונים

פיתוח מיומנות ההאזנה

- פיתוח יכולת האזנה והבנה של טקסטים דבורים
- למידה של תכנים מתחומים ומסוגות שונים

פיתוח מיומנות הדיבור

- עידוד ההבעה בעל-פה במסגרות תקשורת בין-אישיות מגוונות

פיתוח מיומנות הכתיבה

- פיתוח יכולת הבעה בכתב של משפטים וטקסטים תקינים מבחינה לשונית

המטרות הכלליות

היבטים תרבותיים ולשוניים

- טיפוח עניין וסקרנות כלפי הלשון הערבית ודרכי השימוש בה
- הכרת העולם הערבי, הדת והתרבות

פיתוח רגישות חברתית

- הכרה ופיתוח רגישות לאנשים מרקע תרבותי שונה

בהמשך התוכנית יוצגו מטרות-העל ותיאורי ביצוע-מסוגלות, הנגזרים מהן. כמו כן, תוצג טבלת מפרט התכנים לכל רמות הלימוד ברצף הלמידה, החל משנת הלימודים הראשונה (רמה A1) ועד שנת הלימודים המסכמת את לימודי הערבית ברמת 5 יחידות לימוד (רמה B1) בבתי הספר העבריים. מפרט התכנים, הנמצא בנספחים לתוכנית זו, כולל את שמות הנושאים ופירוט התכנים הכלולים בהם.

עקרונות פדגוגיים-דידקטיים ועקרונות מתחום הוראת השפה

א. הוראת השפה הערבית

בבתי הספר היסודיים העבריים נלמדת השפה הערבית כתוכנית רשות. בשנת תשע"ז פותחה תוכנית לימודים לבתי הספר היסודיים (כיתות ה'-ו'), המתמקדת בשיח בערבית דבורה ובהכרת התרבות הערבית, וחושפת את הלומדים לאותיות ולמילים בערבית. התוכנית שמה דגש על הבעה בעלפה במטרה להגביר את המוטיבציה (הקניעה) של הלומדים הצעירים ללמוד את השפה הערבית, לטפח בהם את אהבת השפה ואת הסובלנות ולהכין אותם לקראת המשך לימודי הערבית בחטיבת הביניים.

בחטיבות הביניים נלמדת השפה הערבית כמקצוע חובה. תוכנית זו לחטיבת הביניים (כיתות ז'-ט') כוללת את כל מיומנויות השפה: קריאה, כתיבה, האזנה ודיבור. במסגרת פרק "השיח הבין-אישי" בתוכנית נכלל נושא הוראת הערבית הדבורה. כמו כן פותחו יחידות הוראה המותאמות להוראת הערבית הדבורה בחטיבת הביניים.

בשנת תש"פ גובשה תוכנית לימודים בערבית דבורה לחטיבה העליונה (כיתות י'-י"ב), מתוך הכרה בחשיבות טיפוח כשירות לשונית תקשורתית בקרב הלומדים. התוכנית נועדה להעמיק את היכרותם עם השפה הערבית על מגוון שימושיה, תוך דגש על שיח יום-יומי, עדכני ורלוונטי. מטרתה המרכזית היא לקדם הבנה הדדית וליצור גשר בין תרבויות. הדבר נעשה מתוך שאיפה שידעת השפה הערבית הדבורה תאפשר הכרה רחבה ומעמיקה של השפה הערבית על כלל שימושיה, שיח יום-יומי רלוונטי וקירוב לבבות.

ב. לימוד פונקציונלי של המבנים הלשוניים

תוכנית הלימודים גובשה על בסיס הגישה הפונקציונלית לרכישת השפה, שבמרכזה הוראת המבנים הלשוניים מתוך הקשר תקשורתי-מעשי. הידע הדקדוקי והתחבירי נלמד בהדרגה ובהתאמה לרמת הלומדים, תוך שילובו בטקסטים מגוונים ובמצבי שיח אותנטיים המדמים מציאות יום-יומית. אחד הדגשים בתוכנית הוא הבניית השפה ככלי לתקשורת – להבנה, להבעה ולשיח בין-אישי. הוראה זו מאפשרת ללומדים לרכוש את השפה באופן המקדם שימוש אפקטיבי, מושכל ורלוונטי, ומחזק את המוטיבציה ללמידה.

ג. אוצר מילים – הוראה מובנית והקשר טקסטואלי

תוכנית הלימודים כוללת מאגרי מילים ערוכים באופן שיטתי ומובנה, בהתאם לרמות הלימוד השונות. המאגרים נלמדים בסדר ספירלי – כך שנעשה חיזוק, הרחבה והעמקה של אוצר המילים לאורך שלבי הלמידה השונים. מטרת מאגרים אלו היא ליצור בסיס משותף של אוצר מילים לתלמידים, באופן בלתי תלוי בספר לימוד מסוים (ראו פירוט- נספח מספר 6: מאגרי המילים).

חזרה לתוכן העניינים

בנוסף למילים הכלולות במאגר, מומלץ לחשוף את הלומדים לאוצר מילים מגוון נוסף, באמצעות טקסטים עדכניים ממגוון סוגות, הקרובים לעולמם של התלמידים ותואמים את רמתם. הוראת אוצר המילים תיעשה תמיד בהקשר טקסטואלי – כתוב או דבור – ולא כרשימת מילים מנותקת מהקשר, מתוך מטרה לטפח שליטה פעילה בשפה.

בחירת המילים למאגרים נשענת על הקריטריונים הבאים:

- מילים שכיחות שניתן לעשות בהן שימוש במגוון הקשרים.
 - מילים המייצגות תחומי עניין ותכנים הקרובים לעולמם של התלמידים.
 - מילות תפקוד (לדוגמה מילות יחס, כינויים, מילות קישור) המתאימות לשלבי הלמידה השונים.
 - מילים המדורגות לפי רמת קושי ומורכבות בהתאם לרמת הלומדים.
 - מילים המתאימות לנושאים הכלולים ברמת לימוד מסוימת.
- גישה זו להוראת אוצר מילים תומכת בלמידה משמעותית, מקדמת תקשורת בשפה הערבית, ומחזקת את תחושת הרלוונטיות והמעורבות של התלמידים בלמידה.

ד. רלוונטיות תוכני הלמידה

בחירת הטקסטים שילמדו והתאמת תכניהם לתחומי העניין של הלומדים, לעולמם החברתי והתרבותי ולנושאים אקטואליים, תורמות להגברת המעורבות והעניין בלמידה. תכני הלמידה נבחרים בהתאם לרמות השונות, במטרה לטפח ולפתח כשירות לשונית-תקשורתית בהקשרים מגוונים.

ה. עיקרון הספירליות

התוכנית בנויה על פי עיקרון הספירליות, לפיו הלמידה מתקדמת באופן מדורג, כך שכל שלב מהווה המשך ישיר והעמקה של הידע שנרכש בשלב הקודם. גישה זו מבטיחה חזרה על תכנים מרכזיים תוך הרחבה והעמקה מתמשכת. כך למשל, מאגרי אוצר המילים מתפתחים מרמה לרמה על בסיס היכרות קודמת עם מילים שנלמדו בשלבים מוקדמים יותר. גם הוראת המבנים הלשוניים מתבצעת באופן הדרגתי, תוך הסתמכות על הידע הדקדוקי והתחבירי שנרכש ברמות הקודמות. רצף למידה זה מקדם הבנה עמוקה, יוצר תשתית יציבה להמשך הלמידה, ותומך בפיתוח שליטה בשפה הערבית.

ו. הסביבה הלימודית

סביבת לימודים עשירה, מגוונת וחדשנית שייצור המורה עשויה לטפח סקרנות, עניין ומעורבות בקרב התלמידים. מורה היוצר סביבה כזו מאפשר לתלמידים להיחשף לשפה הערבית במגוון הקשרים אותנטיים, המעמיקים את ההבנה הן של השפה והן של התרבות הערבית.

סביבה זו עשויה לכלול חומרי למידה מסוגות שונות – קטעי קריאה ספרותיים, מאמרים אקטואליים, קריקטורות, סרטים, הצגות, תכנים ממדיות דיגיטליות ושימוש מושכל בכלי בינה מלאכותית. השימוש בכלי בינה מלאכותית כולל, בין היתר, אתרי אינטרנט חכמים, רשתות חברתיות ומאגרי מידע מקוונים המופעלים באמצעות טכנולוגיות מתקדמות. הבינה המלאכותית אינה רק אמצעי נוסף, אלא כלי המאפשר ללומדים להתנסות באופן מותאם אישי, לחקור תכנים באופן עצמאי ולהתחבר לחיי היום-יום שלהם בצורה רלוונטית, עדכנית ומשמעותית יותר. שילוב אמצעים אלה מאפשר התנסות וחיבור לחיי היום-יום של הלומדים.

כמו כן, מומלץ להרחיב את הלמידה גם מעבר לכותלי הכיתה, באמצעות פעילות חוץ-כיתתית, לדוגמה: הרצאות, סיורים וביקורים במוזיאונים ובמוסדות תרבות. למידה בסביבה עשירה, חווייתית ומגוונת תורמת להבנה עמוקה של הקשר בין השפה לתרבותה, מחזקת את תחושת הרלוונטיות של הלמידה, ומקדמת תקשורת בין-תרבותית מכבדת ומשמעותית.

ז. זיקה לתחומי דעת משיקים

תחום הדעת "ערבית לבתי הספר העבריים" יוצר ממשקים טבעיים עם מקצועות לימוד נוספים, וניתן לשלבם כחלק מגישה רבת-תחומית:

א. עברית: הקרבה הלשונית בין העברית לערבית – במיוחד בתחום אוצר המילים, הדקדוק והתחביר מסייעת בהבנה טובה יותר של שפת האם. לימוד הערבית תורם לזיהוי מבנים לשוניים דומים, להבנת מילים שאולות ולהתפתחות מודעות מטא-לשונית.

ב. עולם הערבים והאסלאם: תוכנית הלימודים בערבית כוללת תכנים תרבותיים והיסטוריים המשיקים לתוכנית "עולם הערבים והאסלאם" (תוכנית בחירה בחטיבה העליונה). בשתי התוכניות נלמדים נושאים, לדוגמה: עיקרי דת האסלאם, מצוות היסוד בתחום ההיסטוריה המוסלמית ומדינות המזרח התיכון.

ג. היסטוריה: בחטיבת הביניים נלמד נושא עליית האסלאם ומצוות היסוד בו במסגרת לימודי ההיסטוריה. בשל הקשר ההדוק בין השפה למורשת ולתרבות - תוכנית הלימודים בערבית מתייחסת אף היא לנושא זה.

הוראה - למידה - הערכה (הל"ה)

עקרונות לפיתוח מטלות להוראה בכיתה

העקרונות לפיתוח מטלות להוראה בכיתה נשענים על הגישה של ה- CEFR להוראת שפה, שהיא גישה **מכוונת-פעולה**. מטלות ההוראה על פי גישה זו:

- **משמעותיות** ובעלות ערך עבור הלומדים.
- מאפשרות **מיקוד במבנה הדקדוקי ובמשמעות** בתוך הקשר תקשורתי.
- מזמנות הזדמנויות **לחזרה על כשירויות לשוניות ותקשורתיות**.
- מעודדות **רמות חשיבה שונות**, לדוגמה: חשיבה יצירתית, חשיבה ביקורתית ופתרון בעיות.
- מתבססות על **הידע הקודם** של הלומדים ועל חוויותיהם האישיות.
- מאפשרות **ריבוי פתרונות**.
- מעודדות **שימוש במגוון דרכי הבעה-הפקה**, לדוגמה: ציור, כתיבה, שירה או הסכת.
- מקדמות **אינטראקציה** בין הלומדים.
- מעודדות את הלומדים **להרחיב אופקים** בנושאים מגוונים.
- מעודדות **רפלקציה והערכה עצמית**.
- מבוססות על **סביבות מתוקשבות**, ומזמנות שיתופי פעולה, חילופי דברים, שיתוף תוצרים דיגיטליים מקוריים ושימוש בכלי בינה מלאכותית.

דרכי הוראה ולמידה מומלצות

הוראת השפה הערבית תיעשה באופן הדרגתי, בהתאמה לגיל הלומדים ולרמתם. בראשית תהליך הלמידה יש להתמקד בהאזנה ובהבעה בעל־פה. מומלץ לחשוף את התלמידים לקטעי שמיעה מגוונים במטרה להעשיר את אוצר המילים ולתרגל שיח בערבית. בהמשך, יש לשלב את שאר מיומנויות השפה: הבנת הנקרא והבעה בכתב.

להלן עקרונות הוראה ולמידה מומלצים:

- **קישור בין עברית לערבית:**

יש לעודד השוואה בין השפה הערבית לשפה העברית, תוך הדגשת הדמיון ביניהן – באותיות, באוצר המילים ובצורות הדקדוקיות. ההשוואה תורמת לפיתוח מודעות לשונית ולחיזוק מיומנויות בשתי השפות.

- **הוראת דקדוק מתוך הקשר:**

מומלץ ללמד נושאים דקדוקיים מתוך הקשר טקסטואלי: טקסטים אותנטיים והקשרים שימושיים, לצד תרגול וחזרה (לדוגמה: נטיית הפועל והשם). שילוב הדקדוק בהקשרים מגוונים מסייע להעמקת ההבנה ולהפנמה.¹⁵

- **שימוש בטקסטים מגוונים ורלוונטיים:**

יש לחשוף את הלומדים לטקסטים מסוגות שונות ובנושאים הקרובים לעולמם. אוצר המילים יילמד כחלק אינטגרלי מתוך ההקשר הטקסטואלי, באמצעות צירופי מילים וביסוס ההבנה על הקשרים סמנטיים.

- **למידה בספירלות:**

בהתאם לעקרון הלמידה הספירלית, יש לשוב ולתרגל את אוצר המילים ואת הנושאים הדקדוקיים שנלמדו בשיעורים קודמים, לבססם ולהרחיבם בהדרגה לאורך השנה.

- **הוראת אסטרטגיות קריאה:**

במהלך קריאת טקסטים בערבית, רצוי להשתמש באסטרטגיות קריאה אפקטיביות, כגון קריאה ראשונית לזיהוי הנושא המרכזי באמצעות מילים חוזרות, ציטוטים, תמונות, מילים מוכרות או דומות לעברית.

- **התאמה לצורכי התלמידים:**

דרכי ההוראה יותאמו לצורכי הלומדים תוך הכרה בשונות ביניהם, במטרה לאפשר לכל תלמיד למצות את יכולותיו בלמידת השפה.

הערכה

בתחום **הערכת הישגים** מקובלות שתי גישות מרכזיות, השונות זו מזו:¹⁶

א. הגישה האיכותית – הערכה לשם למידה (הל"ל) מוכרת גם בשם *הערכה מעצבת*. מטרתה: מתן משוב למורים וללומדים במהלך הלמידה עצמה, במטרה לקדם את תהליך הלמידה וההוראה.

ב. הגישה הכמותית – הערכה של הלמידה (הש"ל) מוכרת גם בשם *הערכה מסכמת*. מטרתה: **לסכם** את הישגי הלומדים, לדווח עליהם ולשמש בסיס למיון ולדירוג באמצעות ציונים.

¹⁵ על תרגילי שינון אסוציאטיבי יעילים ראו: סוולטנה מוצ'ניק ויהודית רוזנהויז, "על שינון מילים בשפה זרה", *הד האולפן החדש להנחלת העברית ותרבותה*, 72 (1997), עמ' 25-28.

¹⁶ מ' בירנבוים, צ' יועד, ש' כ"ץ, ה' קימרון. בהבנייה מתמדת, סביבת למידה מתקשבת לפיתוח מקצועי של מורים בנושא תרבות ההל"ה המטפחת הכוונה עצמית בלמידה, ירושלים, הוצאת מעלות, 2004, 'יחידה 7.

הערכה לשם למידה (הל"ל) – עקרונות והיבטים מרכזיים

- ההערכה היא **תהליך מתמשך**, ולא אירוע חד-פעמי.
- עוסקת לא רק בתוצרי למידה, אלא גם **בתהליך עצמו**.
- כוללת **מעורבות פעילה של הלומדים והמורה** לאורך כל הדרך הלומדים והמורים גם יחד מעריכים את הלמידה בעת התרחשותה.
- מאפשרת **איתור נקודות חוזק ונקודות לשיפור בזמן אמת**.
- שואפת לפיתוח הבנה של היעדים והדרכים להשגתם.

במסגרת ההערכה:

- הלומדים מבינים מה מצופה מהם בתחום התוכן ובתחום המיומנויות.
- הלומדים **שותפים** בהצבת היעדים ובהערכת התקדמותם.
- **מעריכים את הישגיהם בעצמם**, תוך כדי למידה.
- **משפרים את הבנתם** ואת הביצועים הלימודיים לאורך התהליך.

תהליך **הערכה לשם למידה** שבו שותפים המורה והלומדים, כולל שלושה מהלכים מרכזיים:

1. **הצבת יעדים ומטרות** – ניסוח ברור של מה מבקשים להשיג.
2. **עיצוב מטלות וקריטריונים** (benchmarks) – הגדרת אמות מידה להערכת הביצוע (מחווה).
3. **הפקת משוב בונה** – בכתב ובעלפה.

ההערכה תכלול מטלות שתתבצענה בסביבות למידה מגוונות. לפיכך, מומלץ לא להסתפק בהערכה המפיקה ציון מספרי מסכם בלבד. ככל שיאומצו דרכי הערכה מגוונות, תהווה ההערכה יסוד בונה בתהליכי הלמידה וההוראה ותאפשר היענות לצרכים השונים של התלמידים, ליכולותיהם, לאינטליגנציות השונות ולסגנונות הלמידה השונים שלהם.

הכלים להערכה עשויים להשתנות, אך חשוב להקפיד על מהלכי הערכה ומשוב רציפים לאורך תהליך הלמידה וההוראה, הן כדי שהתלמידים יוכלו לעקוב ולהעריך את התקדמותם ואת שליטתם בחומר והן כדי לאפשר למורים לדייק את דרכי ההוראה שלהם בהתאם למשוב.

עקרונות להערכת לומדים בכיתה

עקרונות ההערכה נשענים על גישת ה-CEFR להוראת שפה, שהיא גישה **מכוונת פעולה**, הרואה בלומדים משתמשי שפה פעילים. ההערכה כוללת **התבוננות מושכלת ורציפה** בתהליך הלמידה.

להלן העקרונות המרכזיים:

- כלי ההערכה צריכים להיות **תקפים, מדויקים ומהימנים**; יש לוודא שהכלים מודדים את מה שהם אמורים למדוד, באופן עקבי ואמין.
- יש לעשות **שימוש בשיטות הערכה מגוונות** כדי לאסוף מידע על התקדמות הלומד ועל **התפתחותו השפתית לאורך זמן**.
- **המשוב** שניתן במסגרת ההערכה צריך להיות:
 - מותאם לפרופיל של הלומד.
 - מכוון לקידום אישי.
 - בעל ערך גם למורים, להורים ולבעלי עניין נוספים.
- **מטלות ההערכה** צריכות:
 - לעודד **מעורבות פעילה** של הלומד.
 - לזמן **רפלקציה** - התבוננות על תהליך הלמידה ועל תוצריה.
- ההערכה דורשת מהלומד להפעיל **מגוון אסטרטגיות למידה** ולהשתמש **במשאבים שונים** – דיגיטליים, מילוליים, חזותיים ועוד.
- שילוב כלי **בינה מלאכותית** בתהליכי הוראה, למידה והערכה בשפה הערבית.
- הלומדים **מכירים את תבחיני ההערכה** (מחוונים, תיאורי הביצוע) – מה נדרש מהם ואיך תוערך עבודתם.
- ללומדים תפקיד **פעיל ומשמעותי** בתהליך ההערכה:
 - הם **מעריכים את התקדמותם העצמית**.
 - הם **מעריכים את עבודת עמיתיהם** (הערכת עמיתים).
 - הם **שותפים בעיצוב תבחיני ההערכה**.

תיאורי הביצוע (can-do descriptors) בערבית לדוברי עברית

A1 - משתמש ברמה בסיסית (שנת לימודים ראשונה)

קליטה RECEPTION ACTIVITIES
Spoken Reception - האזנה
מבט על התלמידים יהיו מסוגלים להבין שאלות, הוראות ומשפטים קצרים ופשוטים שיינתנו באופן איטי יותר מקצב טבעי ובאופן ברור ויהיו מלווים במחוות גוף ובאמצעים ויזואליים (חזותיים). המשפטים יהיו מבוססים על אוצר מילים מהמאגר. התלמידים יהיו מסוגלים : - להבין מילות נימוס וברכות (مُجَامَلَات) והמענה להן בהקשר יום-יומי ובהתאם לסיטואציה, לדוגמה: صباح الخير בוקר טוב - صباح النور בוקר אור, مرحبا שלום - مرحبتين שלום וברכה. - להבין מילות שאלה: ما / شو; מה (לפני שם), كيف; איד, لِمَاذَا / לִיש; למה, مَاذَا / شو; מה (לפני פועל), أَيْنَ / וִין איפה. - להבין מילים מחיי היום-יום לדוגמה: מילים מתחום ההיכרות, מילים דומות בעברית ובערבית, בני המשפחה הגרעינית, חלק מן הצבעים, הבית וחדריו. - להבין הוראות פשוטות מחיי הכיתה, לדוגמה: اقعُدوا / اجلسوا בבקשה לשבת, افتحوا الكتب - נא לפתוח את הספרים. - להבין פתגמים ומטבעות לשון, את הקשרם ואת השימוש בהם, לדוגמה: يَوْمَ عَسَلٍ وَيَوْمَ بَصَلٍ - יום דבש ויום בצל. - להכיר ולזהות מספרים 1 - 10, תאריכים וימות השבוע. - להכיר את שמות החודשים. - להבין משפטים קצרים ופשוטים בהסתמך על מאגר המילים המתאים לרמת הלימוד. - להאזין לקטעים קצרים, לדוגמה: שירים, סיפור קצר, משל ולהביןם.

קריאה - Written Reception

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים לקרוא קריאה ראשונית, ולאחר מכן קריאה חוזרת, ולהבין טקסטים קצרים ופשוטים וכן לזהות שמות, מילים וביטויים בסיסיים מוכרים.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- להכיר את כל האותיות בשפה הערבית בדפוס ובכתב־יד (בכל צורות כתיבתן המשתנות על פי מקומן במילה).
- להכיר את התנועות הקצרות (اَ, اِ, اُ), הארוכות (آ, إ, يُ, و) ואת סימן היעדר התנועה – "ספון" (ـ).
- להכיר במילים שנלמדו, את סימני הכתב הבאים: המְזֶה (ء), וְצֶלָה (أ), שְׂדָה (ـ), תֵּא מְרֻבֹּטָה (ة), אֶלֶף מְקֻצֶּרֶת (ي), (אֶלֶף קטנה) (ا), אֶלֶף מְדָה (و), תְּנוּיִן פְּתֻחָה (اَ).
להכיר את הספרות הערביות: ٠ ١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦ ٧ ٨ ٩.
- לקרוא בקול מילים מוכרות ושכיחות באופן שוטף ותקין בהסתמך על מאגר המילים המתאים לרמת הלימוד.
- לקרוא מילה ולהתאים אותה לתמונה לפי אוצר המילים שנלמד, לדוגמה: צבעים, מספרים, חפצים במרחב הכיתתי.
- לזהות מילים וביטויים בסיסיים בהקשרים שונים, לדוגמה - שלטים במרחב הציבורי, ולקרוא אותם הן בקריאה דמומה והן בקול.
- לקרוא צירופים ומשפטים פשוטים הכוללים בין היתר הוראות, הודעות ובקשות.
- לקרוא קטעים קצרים הכוללים את הנושאים הדקדוקיים הנלמדים בהקשר טקסטואלי בהתאם לרמת הלימוד ולהבנם.

הפקה PRODUCTION ACTIVITIES

דיבור – Spoken Production

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים להפיק ביטויים פשוטים על פי אוצר המילים המתאים לרמת הלימוד, להציג את עצמם במשפטים קצרים, לשאול שאלות ולהשיב עליהן ולבטא רגשות במצבים שונים.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- לחזור בקול על ביטויים, על משפטים קצרים ועל הוראות שנאמרים על ידי המורה באופן איטי וברור.
- להשתמש במילות נימוס ובברכות בהקשרים שונים ובהתאם לנסיבות (לדוגמה: صباح الخير, اهلا وسهلا).
- לקרוא בקול מילים, משפטים, פסקות קצרות וטקסטים כתובים.
- להשיב על שאלות היכרות קצרות בנוגע לשמות אנשים, מקום מגורים.
- לשאול שאלות היכרות קצרות על שמות אנשים ועל מקום מגורים.
- להציג את עצמם (שם, גיל, מקום מגורים, כיתה, משפחה גרעינית) במילים פשוטות ועל פי תבניות שנלמדו.
- להציג את ביתם (חדרים, קומה וכדומה) במילים פשוטות ועל פי תבניות שנלמדו.
- לבטא רגשות (כמו: تعب, מبهוט).
- לציין את ימות השבוע במשפטים פשוטים.
- לזהות פתגמים ומטבעות לשון המצויים בהקשר טקסטואלי ולומר אותם.
- לשיר שירים.
- להפיק ביטויים פשוטים מתוך אוצר המילים המתאים לרמת הלימוד.

כתיבה - Written Production

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים לכתוב מילים, צירופים ומשפטים קצרים בנושאים שנלמדו, תוך שימוש באוצר מילים בהתאם לרמת הלימוד.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- לכתוב את האותיות הערביות בכתב יד (בכל צורות כתיבתן המשתנות על פי מקומן במילה).
- לכתוב את התנועות הקצרות - َ, - ِ, ُ, התנועות הארוכות - َ, - ِ, - ُ, ואת סימן היעדר התנועה – "סִכּוֹן" ْ.
- לכתוב את סימני הכתב הבאים: הַמְצָה (ه), נְצִלָה (و), שִׁדָּה (و), תֵּא מְרֻבֶּטָה (ة), אֶלֶף מְקֻצֶּרֶת (ع), אֶלֶף קֹטֵנָה (ك), אֶלֶף מְדֻחָה (ل), תְּנִיין פְּתִיחָה (ا) - (במילים שנלמדו בלבד).
- לכתוב את הספרות הערביות: ٠ ١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦ ٧ ٨ ٩.
- להעתיק ולכתוב את האותיות בצורתן הנכונה.
- לכתוב את שמם ואת שם משפחתם בצורה תקינה.
- לכתוב את שמות בני משפחתם.
- להעתיק משפטים המורכבים ממילים מוכרות המוצגות בדפוס ובכתב.
- לכתוב מילה מתאימה מתחת לתמונה.
- לכתוב משפטים הכוללים את הנושאים הדקדוקיים שנלמדו בהתאם לרמת הלימוד.

אינטראקציה INTERACTION ACTIVITIES

דיבור - Spoken Interaction

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים לתקשר באופן בסיסי בנושאים מוכרים בקצב דיבור איטי, הכולל חזרות במידת הצורך.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- לנהל דו־שיח בערבית דבורה - לשאול שאלות הקשורות אליהם ולהשיב עליהן, ולהשתמש בביטויים קצרים בהתאם להקשר ולנסיבות באינטראקציה עם אחרים.
- להשיב באופן ממוקד וענייני (אפשר לשלב הפסקות בדיבור), להגות באופן תקין את ההגאים (א, ע, ח', ח, ע', ר), את המילים, את הביטויים ואת המשפטים ולהשתמש לצורך השאלות והתשובות במבנה דקדוקי תקין (מין, יידוע, מספר וגוף) תוך שילוב מילות קישור ומילות חיבור בהתאם לצורך.
- להשיב לשאלות בנושא היכרות (شو اسمك؟ מה שמך?) בדו־שיח עם חבר.
- להבין מילות נימוס ופנייה וברכות בהתאם לנסיבות בהקשרים שונים ולהגיב להן, לדוגמה: כן, לא, בבקשה, תודה, סליחה, كيف حالك? מה שלומך? תשובה: تعبان עייף.
- להשיב לשאלות הקשורות אליהם: שם, גיל, כתובת... (لوين انت ساكن? היכן אתה גר?, في أي شارع? באיזה רחוב?).
- להשיב לשאלות היכרות קצרות בנוגע לדמויות נוספות, מקום מגוריהן ושמותיהן (شو اسم المعلمة? מה שם המורה?).
- לשאול שאלות בנושא בני המשפחה הגרעינית (كم واحد انتو في العائلة? כמה [נפשות] אתם במשפחה?) - ולהשיב עליהן.
- לשאול שאלות בנושא הבית וחדריו (هل انت ساكن في بيت كبير? האם אתה גר בבית גדול?) - ולהשיב עליהן.
- לשאול על ימות השבוע במשפטים פשוטים (أي يوم اليوم? איזה יום היום? איזה יום היה אתמול? איזה יום יהיה מחר?) - ולהשיב עליהן.
- לשאול מהו הפתגם או מטבע הלשון המתאים לתמונה, (أي مثل بنفهم من الصورة? איזה פתגם משתקף בתמונה?) - ולהשיב לשאלות אלו.

אינטראקציה בכתובה - Written Interaction

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים לבקש מידע או להעביר פרטים בכתב.

התלמידים יהיו מסוגלים:

להשתמש באוצר המילים שלמדו לשם יצירת פעילות משותפת בזוג או בקבוצה כדי:

- לכתוב צירופים קצרים ומשפטים על עצמם, לדוגמה: שמי, שם משפחתי, גיל, תאריכים, תאריך לידה, כתובת.
- לכתוב משפטים קצרים (أين المدير؟ في المدرسة היכן המנהל? בבית הספר).
- לחבר משחקים והפעלות בנושאי שפה ותרבות, לדוגמה: משחק זיכרון, חידון, תפוזרת, משחק רביעיות ובינגו.

כשירות לשונית תקשורתית

COMMUNICATIVE LANGUAGE COMPETENCES

אוצר מילים - Vocabulary

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים להשתמש באוצר מילים מתוך מאגר המילים ומתוך מילים נוספות, שנרכשו בתהליך הלמידה, ולהשתמש בהן בהקשרים שונים שנלמדו.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- להשתמש באוצר מילים ובביטויים פשוטים מחיי היומיום המבוססים על מאגר המילים ומילים נוספות שנלמדו או כאלו המוכרות להם.
- להשתמש במילים בודדות ובביטויים בסיסיים כדי לספר על עצמם – (إسمي يوسف وأنا ساكن في حيفا שמי יוסף ואני גר בחיפה).
- להשתמש במילים בודדות ובביטויים כדי להשיב על שאלות בסיסיות ולנהל דו־שיח ברמה בסיסית על סמך אוצר מילים שנלמד (لوين انتِ ساكنة؟ היכן את גרה? أنا ساكنة في رعنانا אני גרה ברעננה).
- לאיית מילים מתוך אוצר מילים שנלמד.
- להשתמש במשפטים קצרים ובסיסיים בעלי מבנה תחבירי תקין (פועל לפני נושא, שם עצם ושם תואר, מילות שאלה ומילות חיבור).
-

שטף דיבור - Spoken fluency

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים להשתמש באוצר מילים מתוך מאגר המילים ומתוך מילים נוספות, הנרכשות בתהליך הלמידה, ולהשתמש בהן בהקשרים שונים שנלמדו.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- להקפיד על הגייה נכונה של עיצורים, תנועות קצרות, תנועות ארוכות ושדה.
- לדעת להתאים את המין והמספר בדיבור.
- להקפיד על הטעמה נכונה.
- להשתמש בביטויים קצרים בהתאם לנסיבות (מטבעות לשון, איחולים וברכות, פתגמים).
- להשתמש במשפטים קצרים לספר על עצמם ועל נושאים שנלמדו על פי רמת הלימוד.

תיווך - Mediation

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים לתווך מידע בעליפה ובכתב בין בני שיח באמצעות תרגום מערבית לעברית ולהפך, מתוך מאגר המילים בהתאם לרמת הלימוד.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- לתרגם בכתב ובעליפה מילים, צירופים ומשפטים קצרים מהשפה הערבית לשפה העברית ולהפך, בהתאם לרמת הלימוד ומתוך מאגר המילים המתאים לרמת הלימוד לדוגמה: שמות מקומות ושלטים.
- לתרגם בקצרה מילים, ביטויים, צירופים, משפטים קצרים מתוך קטע האזנה. לדוגמה: שמות הדוברים, מספרים, תיאורי זמן, מקומות.

תיאורי הביצוע (can-do descriptors) בערבית לדוברי עברית

A1 - משתמש ברמה בסיסית (שנת לימודים שנייה)

קליטה - RECEPTION ACTIVITIES	
האזנה - Spoken Reception	
מבט על	
התלמידים יהיו מסוגלים להבין שאלות והוראות פשוטות וקצרות וטקסטים קצרים, שיהיו מלווים במחוות גוף ובאמצעים ויזואליים (חזותיים). התלמידים יתבססו על אוצר מילים מהמאגר בבניית משפטים.	
התלמידים יהיו מסוגלים:	
- להבין מילות נימוס וברכות (مجاهلات) והמענה להן בהקשר יום-יומי ובהתאם לנסיבות, לדוגמה: كيف حالكم מה שלומכם? - الحمد لله ميسوطين השבח לאל או תודה לאל מרוצים, تفضل/ي בבקשה! התכבד!.... - להבין מילות שאלה: كم / قديش - כמה, هل / أ... - האם, إلى أين / لوين - לאן, من أين / من وين - מהיכן, מאיפה, متى / إيمنى - מתי, مَنْ / مين - מי. - להבין מילים מחיי היומיום, לדוגמה: מקום מגורים, בני המשפחה המורחבת, חלק מן הצבעים, תיאור הכיתה. - להבין הוראות מפורטות ומוכרות מחיי היומיום בכיתה לדוגמה: اقعوا / اجلسوا من فضلكم بجانب / جنب... בבקשה לשבת ליד... افتحوا الكتب في صفحة... - נא לפתוח את הספרים בלמוד... انسخوا الكلمات من القطعة / اللوح העתיקו את המלים מהקטע או מהלוח, استمعوا إلى القصة وأجيبوا عن الأسئلة, האזינו לסיפור והשיבו על השאלות. - להבין פתגמים ומטבעות לשון ולהשתמש בהם בהקשר מתאים, לדוגמה: عصفور في اليد ولا عشرة على الشجرة - טוב ציפור אחת ביד מעשר על העץ. - להכיר עשרות שלמות 10-90, תאריכים, שמות החודשים ושמות ימות השבוע. - להבין משפטים קצרים בהסתמך על מאגר המילים המתאים לרמת הלימוד. - להבין קטעי קריאה קצרים או סיפור קצר בהסתמך על מאגר המילים המתאים לרמת הלימוד. - להאזין לקטעים קצרים ולהבין, לדוגמה: שירים, סיפור קצר, חידה, בדיחה, משל, בהסתמך על מאגר המילים המתאים לרמת הלימוד, ולהבין.	

קריאה - Written Reception

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים לקרוא קריאה ראשונית ולאחר מכן קריאה חוזרת ולהבין קטעים, סיפורים קצרים וטקסטים המותאמים לרמת הלימוד.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- לקרוא בקול באופן שוטף ותקין משפטים הכוללים מילים מוכרות, בהסתמך על מאגר המילים המתאים לרמת הלימוד.
- לזהות ביטויים ומשפטים בהקשרים שונים ולקרוא אותם קריאה דמומה ובקול.
- לקרוא מילים ומשפטים ולהתאים אותם לתמונה או לתמונות בהסתמך על אוצר המילים שנלמד.
- לזהות מילים, ביטויים ומשפטים בסיסיים בהקשרים שונים, לדוגמה: שלטים במרחב הציבורי ולקרוא אותם קריאה דמומה ובקול.
- להסביר מתוך ההקשר את משמעותן של מילים שאינן מוכרות.
- לקרוא צירופים ומשפטים הכוללים בין היתר הוראות, הודעות ובקשות.
- לקרוא טקסטים קצרים הכוללים את הנושאים הדקדוקיים הנלמדים בתוך הקשר טקסטואלי בהתאם לרמת הלימוד ולהבנים.

הפקה - PRODUCTION ACTIVITIES

דיבור – Spoken Production

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים להפיק ביטויים מתוך אוצר המילים המתאים לרמתם, להציג את עצמם באמצעות משפטים קצרים, לשאול שאלות ולהשיב עליהן, ולבטא רגשות בהקשרים תקשורתיים שונים.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- לחזור על ביטויים, משפטים קצרים והוראות הנאמרים על ידי המורה.
- להשתמש במילות נימוס ובברכות בהקשרים שונים ובהתאם לנסיבות (לדוגמה: **الله يعطيك العافية**, **كلّ الاحترام**, **كلّ عام وأنتم بخير**).
- להפיק ביטויים פשוטים מתוך אוצר המילים המתאים לרמת הלימוד.
- להשיב על שאלות היכרות מתוך אוצר המילים המתאים לרמת הלימוד.
- לשאול שאלות היכרות מתוך אוצר המילים המתאים לרמת הלימוד.
- להציג את בני משפחתם המורחבת (כולל קירבה, גיל) במשפטים פשוטים.
- להציג את כיתתם (כולל חפצים, מספר תלמידים, מורים) במשפטים פשוטים.
- להציג את מקום מגוריהם (כולל רחוב, שכונה) במשפטים פשוטים.
- לזהות פתגמים ומטבעות לשון בהקשר טקסטואלי שנלמד ולומר אותם.
- להשתמש באוצר מילים הקשור לחגים במשפטים פשוטים.
- לקרוא בקול מילה, משפט, פסקה קצרה וטקסט כתוב.
- לבטא תחושות ורגשות בתגובה לאירועים ולמצבים שונים (כמו: **جو عان، فرحان، حزين، مندهش**).
- לשיר שירים.

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים לכתוב צירופים ולחבר משפטים קצרים בהתבסס על נושאים שנלמדו, תוך שימוש באוצר מילים המותאם לרמת הלימוד.¹⁷

התלמידים יהיו מסוגלים:

- להעתיק מילים, צירופים ומשפטים בצורה נכונה.
- לכתוב מילים וצירופים מתאימים בהתאם לתמונה.
- לנסח צירופים ומשפטים המתבססים על אוצר המילים שנלמד, תוך שילוב הנושאים הדקדוקיים הנלמדים ובהתאם להקשר הטקסטואלי.
- לחבר שאלות הקשורות לקטע או לסיפור.
- להשיב תשובות מלאות וברורות לשאלות.

¹⁷ מאגר אוצר המילים הנלמד בכל רמת לימוד יכלול גם את המילים שנלמדו ברמות הלימוד הקודמות. סדר הוראת המילים יהיה על-פי שיקול הדעת של המורה ובהתאם לרמת הלימוד (ראו המבוא לתוכנית ז).

אינטראקציה - INTERACTION ACTIVITIES

דיבור - Spoken Interaction

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים להשתמש בביטויים פשוטים לתיאור אנשים ומקומות, להציג את עצמם באמצעות משפטים קצרים, לשאול שאלות ולהשיב עליהן ולבטא רגשות בהקשרים תקשורתיים שונים.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- לנהל דושיח: לשאול שאלות בנושא היכרות ולהשיב עליהן ולהשתמש בביטויים קצרים בהתאם להקשר ולנסיבות השיח (قديش عمرک؟ בן/ בת כמה את/ה?).
- להבין מילות נימוס ופנייה וברכות בהקשרים שונים ובהתאם לנסיבות ולהגיב להן (تفضّل - בבקשה, شکرا - תודה, تصبح على خير - وانت من أهله (לילה טוב - לילה טוב גם לך).
- להשיב לשאלות פשוטות הקשורות אליהם: שם, גיל, כתובת... (في أيّ شارع تسكن؟ באיזה רחוב אתה גר?).
- להשיב לשאלות היכרות קצרות בנוגע לדמויות נוספות, מקום מגוריהן ושמותיהן (وين ساكن جذاک؟ היכן גר סבך?).
- לשאול שאלות פשוטות בנושא בני המשפחה המורחבת (هل عندك خال / عم؟ האם יש לך דוד מצד אם/אב?) ולהשיב עליהן.
- לשאול שאלות פשוטות בנושא הכיתה (في أيّ صفّ تتعلّم؟ באיזו כיתה אתה לומד?) ולהשיב עליהן.
- לשאול שאלות בנושא ימות השבוע במשפטים פשוטים (أيّ يوم اليوم؟ איזה יום היום?) ולהשיב עליהן.
- לשאול שאלות בנושא החגים במשפטים פשוטים (أيّ عيد بتحتبّوا؟ איזה חג אתם אוהבים?) ולהשיב עליהן.
- לשאול שאלות, לדוגמה - מהו הפתגם או מטבע הלשון המתאים לתמונה (أيّ مثل یتمثّل في الصّورة؟) איזה פתגם בא לידי ביטוי בתמונה? ולהשיב עליהן.
- להגות באופן תקין הגאים, מילים, ביטויים ומשפטים ולהשתמש במבנה דקדוקי תקין (מין, יידוע, מספר וגוף).
- לשיר שירים.

אינטראקציה בכתובה - Written Interaction

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים לבקש מידע ולהעביר פרטים בכתב.

התלמידים יהיו מסוגלים

להשתמש באוצר המילים שלמדו ליצירת פעילות משותפת בזוג או בקבוצה כדי :

- לכתוב משפטים על עצמם, לכתוב משפטים בהקשר לטקסטים שנלמדו ולהשיב על שאלות תוכן (أدرس في الصف الثامن - אני לומד בכיתה ח').
- לכתוב דרישה קצר.
- לחבר משחקים והפעלות בנושאי שפה ותרבות, לדוגמה : משחק זיכרון, חידון, תפזורת, משחק רביעיות ובינגו.

כשירות לשונית תקשורתית

COMMUNICATIVE LANGUAGE COMPETENCES

אוצר מילים - Vocabulary

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים להשתמש באוצר מילים מתוך מאגר המילים ומתוך מילים נוספות שנרכשו בתהליך הלמידה, ולהשתמש בהן בהקשרים שונים שנלמדו.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- להשתמש בצירופי מילים ובמשפטים קצרים כדי לספר על עצמם - إسمي يوسف وأنا تلميذ في مدرسة كبيرة في نهاريأ שמי יוסף ואני תלמיד בבית ספר גדול בנהרייה.
- להשתמש במשפטים קצרים כדי להשיב על שאלות ולנהל דרישה ברמה בסיסית על סמך אוצר מילים שנלמד (في أيّ طبق أنتِ ساكنة؟ באיזו קומה את גרה? أنا ساكنة في الطابق الثاني אני גרה בקומה השנייה).
- לאיית מילים על בסיס אוצר מילים שנלמד.
- להשתמש במשפטים קצרים בעלי מבנה תחבירי תקין (פועל לפני נושא, שם עצם ושם תואר, מילות שאלה ומילות חיבור) על בסיס אוצר מילים שנלמד.

שטף דיבור - Spoken Fluency

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים להשתמש באוצר מילים מתוך מאגר המילים ומתוך מילים נוספות שנרכשו בתהליך הלמידה, ולהשתמש בהן בהקשרים שונים שנלמדו.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- להקפיד על הגייה נכונה של עיצורים, תנועות קצרות, תנועות ארוכות ושדה.
- לדעת להתאים את המין והמספר בדיבור.
- להקפיד על הטעמה נכונה.
- להשתמש במשפטים קצרים ותקינים בהתאם לנסיבות (מטבעות לשון, איחולים וברכות, פתגמים).
- לנסח משפטים המתארים את עצמם ונושאים שנלמדו, בהתאם לרמת הלימוד.

תיווך - Mediation

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים לתווך מידע בעל־פה ובכתב בין בני שיח באמצעות תרגום מערבית לעברית ולהפך, מתוך מאגר המילים בהתאם לרמת הלימוד.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- לתרגם בכתב ובעל־פה מילים, צירופים, משפטים קצרים, פסקות וסיפורים קצרים מהשפה הערבית לשפה העברית ולהפך, בהתאם לרמת הלימוד ועל פי מאגר המילים המתאים לרמת הלימוד, לדוגמה- שמות מקומות ושלטים.
- לתרגם בקצרה מילים, ביטויים, צירופים, משפטים ופרטים מרכזיים מתוך קטע האזנה, לדוגמה- דליית פרטים מתוך הטקסט: היכן היא לומדת? היכן הוא גר? מה שמות הדוברים?

תיאורי הביצוע (can-do descriptors) בערבית לדוברי עברית

A2 - משתמש ברמה בסיסית (שנת לימודים שלישית)

קליטה - RECEPTION ACTIVITIES
האזנה - Spoken Reception
מבט על התלמידים יהיו מסוגלים להבין שאלות והוראות מחיי היומיום ומההתנהלות בכיתה, וכן משפטים, פסקאות וטקסטים מסוגות שונות המלווים באמצעים חזותיים וממדיות שונות. המשפטים יתבססו על אוצר המילים בהתאם לרמת הלימוד. התלמידים יהיו מסוגלים: - להבין מילות נימוס וברכות (مجاملات) ואת המענה להן בהקשר יום-יומי ובהתאם לנסיבות, לדוגמה: نعيمًا תתחדש (על תספורת ומקלחת) - الله ينعم عليك תודה (בתשובה לברכה זו), من فضلك בבקשה ממך. - להבין משפטי שאלה נפוצים מחיי היומיום המשובצים בהקשר טקסטואלי. - להבין מילים מחיי היומיום, לדוגמה: בני משפחה ועיסוקם, ארוחת בוקר, פריטי לבוש בסיסיים. - להבין הודעות והוראות מוכרות מחיי היומיום במסגרת הכיתה ובית הספר לדוגמה: ضعوا / حطّوا الكتاب في الشنطة من فضلكم שימו את הספר בתיק / استمعوا إلى الأغنية وأجيبوا عن الأسئلة האזינו לשיר והשיבו על השאלות. - להבין פתגמים ומטבעות לשון, את הקשרם ואת השימוש בהם, לדוגמה: اطلب العلم ولو في الصّين - בקש את הידע אפילו בסין. - להכיר את המספרים 1 - 100, תאריכים כולל שנים, שמות החודשים וימות השבוע. - להאזין למשפטים ופסקות, המתבססים על מאגר המילים המתאים לרמת הלימוד ולהבנים. - להאזין לטקסטים מאמצעי התקשורת השונים, לדוגמה: שיח, קטעי אקטואליה, שירים, סיפור קצר, חידה, בדיחה, משל המתבססים על מאגר המילים המתאים לרמת הלימוד. - להכיר מושגים מרכזיים מן התרבות הערבית ולהרחיב את ידיעותיהם אודות עדות ודתות בישראל (מוסלמים; נוצרים; דרוזים; בדואים; צירקסים), לדוגמה: מקומות הישוב, שמות האתרים והמקומות המקודשים ומידע על החגים או המנהגים של העדות השונות.

קריאה - Written Reception

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים לקרוא קטעים, סיפורים קצרים וטקסטים מסוגות שונות בהתאם לרמת הלימוד - ולהביןם.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- לקרוא בקול, באופן שוטף ותקין, משפטים בהתאם לרמת הלימוד ובהסתמך על מאגר המילים הנלמד.
- לקרוא קריאה דמומה וקריאה בקול קטעים בהקשרים מגוונים.
- לזהות ולקרוא מילים, ביטויים ומשפטים בסיסיים בהקשרים שונים, לדוגמה: פתגמים, שלטים במרחב הציבורי, הוראות הגעה, מתכונים, תפריטים ומודעות.
- להבין את משמעותן של מילים לא מוכרות על בסיס ההקשר.
- לקרוא רצף משפטים או פסקות הכוללים הוראות, הודעות ובקשות.
- לקרוא כותרות, פסקות וטקסטים מסוגות ספרותיות ומאמצעי תקשורת שונים, לדוגמה: פרסומות, התכתבויות, מודעות, סרטונים, שירים, בדיחות, עלונים וקטעי אקטואליה.
- לקרוא טקסטים הכוללים נושאים דקדוקיים הנלמדים בהקשר טקסטואלי ובהתאם לרמת הלימוד ולהביןם.
- לקרוא קטעי מידע וטקסטים בנושאי תרבות ולהביןם.

הפקה - PRODUCTION ACTIVITIES

דיבור - Spoken Production

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים להפיק ביטויים מתוך אוצר מילים המתאים לרמת הלימוד, לשוחח על הנושאים הנלמדים, לשאול שאלות ולהשיב עליהן וכן להביע רגשות במצבים תקשורתיים שונים.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- להשתמש במילות נימוס ובברכות בהקשרים שונים ובהתאם לנסיבות (לדוגמה: أحسنت כל הכבוד, صَحة - صَحة على قلبك לבריאות - לבריאות גם לך).
- לקרוא בקול משפטים, פסקאות קצרות וטקסטים כתובים.
- לשאול שאלות במבנה משפט שאלה תקין (סדר המילים במשפט, מילות שאלה).
- להשיב תשובה מלאה לשאלות.
- להפיק משפטים מתוך אוצר המילים המתאים לרמת הלימוד.
- להציג במשפטים רצופים את הנושאים הנלמדים, לשאול שאלות ולהשיב עליהן ולבטא רגשות במצבים שונים מחיי היום-יום.
- להציג במשפטים רצופים את בני משפחתם (כולל קירבה, גיל ועיסוק).
- להציג במשפטים רצופים את מרכיבי ארוחת הבוקר.
- להציג במשפטים רצופים פריטי לבוש בסיסיים.
- לזהות פתגמים ומטבעות לשון בהקשר טקסטואלי שנלמד ולומר אותם.
- להביע רעיונות, תוך שימוש באוצר מילים מתחום התרבות.
- להביע תחושות ורגשות בתגובה לאירועים ולמצבים שונים (כמו: عطشان, فرحان, قلقان).
- לשיר שירים.

כתיבה - Written Production

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים לכתוב צירופים ומשפטים בהקשר לנושאים הנלמדים, תוך שימוש באוצר מילים מותאם לרמת הלימוד.¹⁸

התלמידים יהיו מסוגלים:

- לכתוב משפט או משפטים המתאימים לתמונה.
- ליצור צירופים ומשפטים המבוססים על אוצר מילים שנלמד וכוללים את הנושאים הדקדוקיים הנלמדים בהקשר טקסטואלי - ולכתוב אותם.
- לכתוב 'תעודת זהות' (ביוגרפיה) על עצמם ועל דמויות שונות.
- לחבר שאלות בהתאם לקטע - לטקסט - לסיפור הנלמד.
- להשיב תשובות מלאות וברורות לשאלות שנשאלות.

¹⁸ מאגר אוצר המילים הנלמד בכל רמת לימוד יכול גם את המילים שנלמדו ברמות הלימוד הקודמות. סדר הוראת המילים יהיה על פי שיקול הדעת של המורה ובהתאם לרמת הלימוד (ראו המבוא לתוכנית זו).

אינטראקציה - INTERACTION ACTIVITIES

דיבור - Spoken Interaction

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים להשתמש בביטויים פשוטים לגבי אנשים ומקומות, להציג את עצמם במשפטים קצרים, לשאול שאלות ולהשיב עליהן ולבטא רגשות במצבים שונים. לנהל דושיח בערבית, לשאול ולהשיב לשאלות הנוגעות לעולמם האישי, ולהשתמש בביטויים מתאימים להקשר ולנסיבות בתקשורת עם אחרים.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- להשיב לשאלות בדושיח עם אחר בנושא היכרות הדדית (شو بتحبوا تعملوا بعد الظهر؟ / מה אתם אוהבים לעשות אחר הצהריים?).
- להבין מילות נימוס ופנייה, ברכות והוראות בהקשרים שונים ובהתאם לנסיבות ולהגיב להן. כמו : من فضلك בבקשה ממך, استمعوا وأجبوا האזינו והשיבו.
- לבקש תשומת לב / רשות : يا معلمة , ممكن أروح ع-الحمام؟ המורה, אפשר ללכת לשירותים?
- להשיב לשאלות הקשורות אליהם ואל בני משפחתם כולל תחום עיסוקם (היכן עובד/ת...? وين يشتغل / يشتغل...?).
- להשיב לשאלות בסיסיות בנושא פריטי לבוש (شو انت لابسة اليوم? / מה את לובשת היום?).
- לשאול שאלות בנושא ארוחת הבוקר (شو بتشرب في الصباح? מה אתה שותה בבוקר?).
- לשאול שאלות ולהשיב עליהן בנושאים הקשורים לעדות ולדתות בישראל (מוסלמים / נוצרים / דרוזים / בדווים / צ'רקסים), מקום מגוריהם, שמות האתרים והמקומות המקודשים להם ומידע על החגים ו/או המנהגים שלהם (أي يوم مقدس عند المسلمين? איזה יום קדוש למוסלמים?).
- להכיר פתגמים ומטבעות לשון¹⁹ ולדעת להשלים אותם : من ... وجد ومن زرع ... (מילים להשלמה : ... جَدَّ... حصد) - יגעת ומצאת - תאמין (מי שזרע קוצר).
- להשיב באופן ממוקד וענייני ולהגות באופן תקין הגאים, מילים, ביטויים ומשפטים תוך שימוש במבנה דקדוקי תקין (מין, יידוע, מספר וגוף), במילות קישור ובמילות חיבור מתאימות.
- לשיר שירים ולדקלם.
- להציג בדרכים מגוונות, לדוגמה : שיר, סיפור, פתגם, מתכון, מודעה, פרסומת.

¹⁹ מצורפת כנספח רשימת פתגמים מומלצים.

אינטראקציה בכתיבה - Written Interaction

מבט על-

התלמידים יהיו מסוגלים לכתוב תוצר שיתופי בעקבות למידת עמיתים.

התלמידים יהיו מסוגלים :

- להשתמש באוצר המילים שלמדו ליצירת פעילות משותפת בזוג או בקבוצה כדי:
 - לכתוב משפטים על עצמם ולשתף את חבריהם לכיתה בחוויות אישיות.
 - לכתוב משפטים בזוגות או בקבוצות בהקשר לטקסטים שנלמדו ולהשיב יחד על שאלות תוכן (أدرس في الصف التاسع - אני לומד בכיתה ט').
 - לכתוב דו־שיח קצר, תעודת־זהות, ברכה, תודה, מכתב (שם פרטי, משפחה, כתובת), הודעות קצרות, רשימת קניות.
 - לחבר שאלות תוכן קצרות מתוך טקסט שנלמד ולהשיב עליהן בזוג או בקבוצה.
 - לחבר משחקים והפעלות בנושאי שפה ותרבות, לדוגמה: משחק זיכרון, חידון, תפזורת, משחק רביעיות ובינגו, להתנסות בהם יחד ולקבל משוב קבוצתי במסגרת הערכה חלופית.

כשירות לשונית תקשורתית

COMMUNICATIVE LANGUAGE COMPETENCES

אוצר מילים - Vocabulary

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים להשתמש באוצר מילים מתוך מאגר המילים, ומתוך מילים נוספות הנרכשות בתהליך הלמידה, לנהל שיח יום־יומי סביב מצבים ונושאים מוכרים, לבקש פרטי מידע ולהשתמש באוצר המילים בהקשרים שונים שנלמדו.

התלמידים יהיו מסוגלים :

- להשתמש באוצר המילים הנלמד.
- להשתמש במילות קישור בסיסיות כדי לחבר משפטים פשוטים.
- להשתמש במשפטים ופסקות קצרות כדי לספר על עצמם ועל חיי היום־יום.
- להשתמש במשפטים קצרים כדי להשיב על שאלות ולנהל דו־שיח ברמה בסיסית מתוך אוצר

מילים נלמד (شو يتعلم في المدرسة؟ מה את/ה לומד/ת בבית הספר?).

- לאיית מילים מתוך אוצר מילים שנלמד.
- להשתמש במשפטים קצרים בעלי מבנה תחבירי תקין (פועל לפני נושא, שם עצם ושם תואר, מילות שאלה).

שטף דיבור - Spoken Fluency

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים לחבר צירופים ומשפטים מתוך מאגר המילים ומתוך מילים נוספות הנרכשות בתהליך הלמידה, ולהשתמש בהם בהקשרים שונים שנלמדו.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- להגות בצורה תקינה ונכונה עיצורים, תנועות קצרות וארוכות, שדה, תנווין פתחה (לדוגמה: أهلاً وسهلاً, شكرًا).
- להתאים את המין, המספר והיידוע בדיבור בהתאם לכללי הדקדוק.
- להקפיד על הטעמה נכונה בעת הדיבור.
- להשתמש במשפטים תקינים ובביטויים מקובלים בהתאם לנסיבות, לדוגמה: מטבעות לשון, איחולים וברכות, פתגמים.
- לספר על נושאים שנלמדו בהתאם לרמת הלימוד ואוצר המילים שנרכש.

תיווך - Mediation

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים לתווך מידע בעל־פה ובכתב בין בני שיח באמצעות תרגום מערבית לעברית ולהפך, תוך שימוש במאגר המילים בהתאם לרמת הלימוד.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- לתרגם בכתב או בעל־פה מילים, ביטויים, צירופים ומשפטים, לדוגמה: הודעות קצרות ושלטים.
- לתרגם פרטים מרכזיים מתוך פסקות קצרות, טקסטים קצרים או נושאים יום־יומיים בהקשר טקסטואלי דבור או כתוב, לדוגמה: קטעי מידע, סיפורים, משלים ופתגמים, מתכונים, מסרונים.

תיאורי הביצוע (can-do descriptors) בערבית לדוברי עברית

A2 - משתמש ברמה בסיסית (שנת לימודים רביעית)

קליטה - RECEPTION ACTIVITIES
האזנה - Spoken Reception
מבט על התלמידים יהיו מסוגלים להבין שאלות והוראות בנושאים שונים, משפטים, פסקות וטקסטים מסוגות שונות הרלוונטיים לעולמו של התלמיד ובהתאם לרמת הלימוד. התלמידים יהיו מסוגלים לאתר מידע ולשאול שאלות בליווי אמצעים חזותיים ובמדיות שונות. המשפטים יהיו מבוססים על אוצר מילים ממאגר המילים. התלמידים יהיו מסוגלים: ● להבין מילות נימוס וברכות (مُجَامَلَات) ואת המענה עליהן בהקשר יום-יומי ובהתאם לנסיבות, לדוגמה: لو سمحت افتح الشَّبَّاك אם אפשר; סליחה; בבקשה פתח את החלון. ● להבין משפטים, פסקות, קטעים ושיחה מתוך הנושאים מתוך מאגר המילים המתאים לרמת הלימוד, לדוגמה: מאכלים, מסעדה ומתכונים. ● להבין הודעות והוראות מפורטות המוכרות מחיי היום-יום בכיתה ובבית הספר, לדוגמה: حلّوا التمرين في الوحدة المحوسبة פתרו את התרגיל ביחידה המתוקשבת / اسْتَمِعُوا إِلَى عناوين الأخبار وأجيبوا عن الأسئلة האזינו לכותרות החדשות והשיבו על השאלות. ● להבין פתגמים ומטבעות לשון ואת הקשרם והשימוש בהם לדוגמה: أكبر منك بيوم أخبر منك بسنة - מי שגדול ממך ביום - חכם/מנוסה ממך בשנה - אין חכם כבעל ניסיון. ● להכיר את המספר היסודי 3-10 והמספר הסודר 1-10, שנים, תאריכים, שמות החודשים וימות השבוע. ● להבין שאלות והוראות מחיי היום-יום של התלמיד כחלק משיח על הבית, על בית הספר ועל המרחב הפרטי והציבורי, משפטים, פסקות וטקסטים מסוגות שונות בהתאם לרמת הלימוד, המלווים באמצעים חזותיים ממדיות שונות. ● להאזין למשפטים ולפסקות המבוססים על מאגר המילים המתאים לרמת הלימוד ולהבין. ● להאזין לקטעים ולטקסטים ממדיות שונות ומסוגות שונות, לדוגמה: שיח, קטעי

- אקטואליה, שירים, סיפור קצר, קטעי מידע, סרטונים, מודעות, כותרות מעובדות מן האקטואליה ומשלים - כל אלו מתוך מאגר המילים המתאים לרמת הלימוד.
- להבין מידע ורעיונות מרכזיים, קטעי האזנה קצרים העוסקים בעניינים יום-יומיים מוכרים.
- להכיר מושגים מרכזיים מן התרבות הערבית ולהרחיב את ידיעותיהם על ירושלים ומעמד באסלאם והכרה עם דמויות מפתח מהתרבות הערבית: סופרים, משוררים, מוזיקאים או במאי ערבי/ה וכן את אחת מיצירותיהם הבולטות.

קריאה - Written Reception

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים לקרוא סיפורים קצרים וטקסטים מסוגות שונות בהתאם לרמת הלימוד ולהבין.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- לקרוא בקול באופן שוטף ותקין משפטים ופסקות מתוך מאגרי המילים המתאימים לרמת הלימוד.
- לקרוא קריאה דמומה ובקול קטעים וטקסטים בהקשרים שונים הכוללים בין היתר הוראות, הודעות ובקשות.
- לזהות משפטים בהקשרים שונים, לדוגמה: שלטים במרחב הציבורי, הוראות הגעה, מתכונים, תפריטים, פתגמים ומודעות, ולקרוא אותם קריאה דמומה ובקול.
- לקרוא כותרות, פסקות וטקסטים מסוגות ספרותיות שונות וממדיות שונות, לדוגמה: פרסומות, התכתבויות, מודעות, סרטונים, שירים, בדיחות, עלונים, קטעי אקטואליה, יצירות ספרותיות קצרות, קטעי קריאה שייבחרו על ידי המורה – ולהבין.
- לקרוא טקסטים הכוללים את הנושאים הדקדוקיים אשר יילמדו בהקשר טקסטואלי בהתאם לרמת הלימוד – ולהבין.
- לקרוא ולהבין קטעי מידע וטקסטים בנושאי תרבות.
- לקרוא תוכן פסקה, קטע או מודעה ולהבין את הרעיון המרכזי.
- להבין מתוך ההקשר את משמעותן של מילים לא מוכרות.
- להשתמש במילון ערבי-עברי לצרכי למידת השפה.

הפקה - PRODUCTION ACTIVITIES

דיבור - Spoken Production

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים להפיק משפטים רצופים בנושאים שונים שנלמדו ברמות הקודמות וברמה הנוכחית מתוך מאגר המילים, וכן להגות בצורה תקינה הגאים, מילים, ביטויים ומשפטים.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- להשתמש במילות נימוס ובברכות בהקשרים שונים ובהתאם לנסיבות (לדוגמה: **حمد الله ع-السلامة - الله يسلمك** תודה לאל שחזרת בשלום - **אללה יברך אותך, يسلموا إيديك - وإيديك** יבורכו ידיך/ידייך - **וידך / ידייך**).
- לשאול שאלות ולהשיב עליהן באופן ממוקד וענייני ולבטא רגשות וחוויות אישיות במצבים שונים מחיי יום-יום (בין היתר באמצעות סימולציה, משחק תפקידים, הצגה ועוד) ולהשתמש במבנה משפט תקין (סדר המילים במשפט).
- להציג את עצמם במשפטים רצופים בנושאים שונים לדוגמה: אני ומשפחתי, ביתי וחדרי, בית הספר ומקצועות הלימוד, תחביביי (לדוגמה: **إوصفوا حوار بينكم وبين البيعة/البياعة في دكان الملابس، شو بتسألوه/بتسألوها؟**).
- לשלב בדיבור פתגמים ומטבעות לשון שנלמדו, בהתאם למצבים תקשורתיים שונים שונות מתוך מבחר פתגמים שנלמדו.
- לבטא תחושות ורגשות בתגובה לאירועים ולמצבים שונים (כמו: **عطشان، فرحان، قلقان**).
- לשיר או לדקלם שיר.
- להשיב לשאלות, לנהל שיחה ולהציג בעל-פה נושאים הנלמדים בהתאם לרמת הלימוד.
- לספר על ההעדפות שלהם (לדוגמה: מאכלים; אוהב-מעדיף, לא אוהב-לא מעדיף).
- להעביר בעל-פה הודעות.
- להציג בדרכים מגוונות נושאים הרלוונטיים לחיי היום-יום של הדוברים.

כתיבה - Written Production

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים לחבר משפטים תקינים תוך שימוש במילות קישור, בהתבסס על נושאים שנלמדו, על מאגר אוצר המילים²⁰ התואם את רמת הלימוד ועל שימוש במילון.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- לחבר משפטים ופסקאות מסוגות שונות, לדוגמה: כותרות, מודעות ופרסומות, בהתבסס על מאגרי מילים התואמים לרמת הלימוד ועל הנושאים הדקדוקיים הנלמדים בהקשר טקסטואלי.
- להשיב תשובות מלאות בכתב על מגוון שאלות.
- לחבר שאלות בהלימה לקטע, לטקסט, לסיפור הנלמד.
- לכתוב סיכומים על נושאים שנלמדו, לדוגמה: מקומות ודמויות.
- למלא שאלונים הכוללים פרטים אישיים או מידע שנאסף במסגרת חקר על דמות.
- לכתוב תיאור של דמות במשפטים רצופים או להכין "תעודת זהות" לדמות.
- להפיק תוצר כתוב יצירתי, לדוגמה: פוסטר, כרזה, או עיתון לתצוגה, הכולל פעילויות, כתבות או חקר בנושאים שונים.
- לנסח רשימת משימות לביצוע במהלך סדר היום או השבוע.
- לכתוב תיאור קצר ובסיסי של אירועים אקטואליים או התרחשויות מחיי היום־יום.

²⁰ מאגר אוצר המילים הנלמד בכל רמת לימוד יכלול גם את המילים שנלמדו ברמות הלימוד הקודמות. סדר הוראת המילים יהיה על פי שיקול הדעת של המורה ובהתאם לרמת הלימוד (ראו המבוא לתוכנית זו).

אינטראקציה - INTERACTION ACTIVITIES

דיבור - Spoken Interaction

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים לנהל דו־שיח בערבית, להציג אנשים ולתאר אותם, לשוחח על שגרות יום־יומיות, לשאול שאלות הקשורות אליהם ולהשיב עליהן, להשתמש בביטויים בהתאם להקשר ולנסיבות ולבטא רגשות בנסיבות שונות תוך שימוש באוצר מילים שנלמד ברמות קודמות.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- להקפיד על רצף דיבור הגיוני ועל קוהרנטיות (לכידות) של משפטים.
- להגות באופן תקין מילים, ביטויים ומשפטים תוך שימוש במבנה דקדוקי תקין (מין, יידוע, מספר וגוף) וכן במילות קישור ובמילות חיבור.
- להשיב על שאלות באופן ממוקד וענייני.
- לנהל דו־שיח בערבית, לשאול שאלות הקשורות אליהם ולהשיב עליהן, להשתמש בביטויים בהתאם להקשר ולנסיבות באינטראקציה עם אחרים בנושאים הנלמדים ברמת הלימוד הנוכחית ושלמדו ברמות הקודמות.
- לשאול שאלות בדו־שיח ולהשיב עליהן.
- לנהל שיח עם אחרים בנושאים מוכרים או בנושאים הקשורים לחיי היום־יום, לדוגמה: אני ומשפחתי, ביתי וחדרי, בית ספר ומקצועות הלימוד, תחביבי, (اوصفوا غرفتكم وشو موجود فيها תארו את חדרכם ומה יש בו?), פריטי לבוש (אوصفوا שו بتلبسوا لما بتروحوا ع-المطعم תארו מה אתם לובשים כאשר אתם הולכים למסעדה, احكوا عن ملابس الحفلة/ العيد? / ספרו על בגדי המסיבה או החג).
- להשתמש במילות נימוס ופנייה (مجاملات), ברכות ולהגיב להן (לדוגמה הכרת תודה: شكرًا - لا شكر على واجب תודה - על לא דבר (אין בעד מה) ולהשתלב בתוך שיחה לדוגמה: לו سمحت אם אפשר, סליחה, בבקשה.
- לבקש תשומת לב או רשות, לדוגמה: המורה, אפשר לפתוח את החלון?: يا معلمة، ممكن أفتح الشباك؟ / לו سمحت ... סליחה ממך.
- לבקש הבהרות של מילים וביטויים שלא הובנו, או לבקש לחזור על מה שלא הובן לו سمحت مش فاهم/ مش فاهمة / ما فهمت الكلمات ... סליחה, לא הבנתי את המילים.
- לבטא העדפות ולומר מה אוהב ים / לא אוהבים, לדוגמה: מאכלים.
- למלא אחר הוראות קצרות בהקשרים שונים ובהתאם לנסיבות.

- לתקשר במשימות פשוטות ושגרתיות, לדוגמה: התמצאות במרחב, הוראות הגעה.
- להשתתף בשיחות יום-יומיות פשוטות.
- לבקש ולתת מידע אישי.
- לשאול שאלות, להשיב עליהן ולהשתמש באוצר מילים בנושאים הקשורים הקשור לנושאי תרבות (احكوا عن عاصمة إسرائيل ספרו על בירת ישראל).
- להכיר ולזהות פתגמים²¹ ומטבעות לשון בהקשר טקסטואלי שנלמד. ולדעת להשלים אותם, לדוגמה: اضحك..... لك الدنيا / ابتسم.... لك الدنيا.
- לשיר או לדקלם שיר.
- להציג שיר, סיפור, פתגם, מתכון, מודעה, פרסומת בדרכים מגוונות.
- להעביר הודעות קצרות של תוכן שנלמד בפני קהל.
- להציג מצגת קצרה (אחרי תרגול) בנושא הרלוונטי לחיי היומיום של הדובר.

אינטראקציה בכתובה - Written Interaction

מבט על-

התלמידים יהיו מסוגלים לכתוב תוצר שיתופי בעקבות למידת עמיתים.

התלמידים יהיו מסוגלים :

- להשתמש באוצר המילים שלמדו ליצירת פעילות משותפת בזוג או בקבוצה כדי :
 - לכתוב פסקה על עצמם, לשתף בחוויות אישיות את חבריהם לכיתה ולהציג את התוצר בפני הלומדים.
 - לכתוב פסקה בזוגות או בקבוצות בהקשר לטקסטים שנלמדו ולהשיב יחד על שאלות תוכן.
 - לכתוב דריש קצר, תעודת-זהות, ברכה, תודה, הודעות קצרות, מודעה.
 - לחבר שאלות תוכן קצרות מתוך טקסט שנלמד ולהשיב עליהן בזוג או בקבוצה.
 - לחבר משחקים והפעלות בנושאי שפה ותרבות, לדוגמה: חידון, תשבץ, להתנסות בהם יחד ולקבל משוב קבוצתי במסגרת הערכה חלופית.
 - לחבר מכתב קצר או מענה למכתב.

²¹ מצורפת כנספח רשימת פתגמים מומלצים.

כשירות לשונית תקשורתית

COMMUNICATIVE LANGUAGE COMPETENCES

אוצר מילים - Vocabulary

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים להשתמש באוצר מילים מתוך מאגר המילים, ומתוך מילים נוספות הנרכשות בתהליך הלמידה לשם התנהלות בעלִפה ובכתב.

התלמידים יהיו מסוגלים לנהל שיח יומיומי בנוגע למצבים מוכרים ובנושאים הקרובים לעולמם, לרבות נושאים אקטואליים, וכן לבקש ולהעביר פרטי מידע בהקשרים מגוונים שנלמדו.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- להשתמש במשפטים ובפסקות קצרות כדי לספר על עצמם.
- להשיב על שאלות במשפטים ולנהל דו־שיח על סמך אוצר מילים נלמד (اُكْتُوْا فِي السُّوقِ / الدَّكَانِ / الكُنْيُونِ כתבו בפירוט על ביקור בשוק - בחנות - בקניון).
- להשתמש במשפטים ובפסקה קצרה בעלי מבנה תחבירי תקין (פועל לפני נושא, שם עצם ושם תואר, מילות שאלה, מילות חיבור, משפטים מחוברים, משפטי זיקה מיוחדים).
- להשתמש במילות קישור בסיסיות לשם חיבור משפטים פשוטים ומחוברים.

שטף דיבור - Spoken fluency

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים להתבטא בעלִפה ולדבר ברצף, תוך שימוש באוצר מילים מתוך מאגר המילים הנלמד, וכן במילים נוספות הנרכשות במהלך הלמידה בהקשרים שונים.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- להקפיד על הגייה נכונה של עיצורים, תנועות קצרות וארוכות, שדה, תנווין פתחה (לדוגמה: أَهْلًا وَسَهْلًا, شُكْرًا).
- להקפיד על הגייה נכונה של מילים, ביטויים ומשפטים קצרים היוצרים רצף בדיבור והתואמים את רמת הלימוד.
- להתאים את המין, המספר והיידוע בדיבור.
- להקפיד על הטעמה נכונה.
- להשתמש במשפטים תקינים בהתאם לנסיבות, לדוגמה: מטבעות לשון, איחולים וברכות, פתגמים.
- לדבר על נושאים מוכרים בהתאם רמת הלימוד.

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים לתווך מידע בעל־פה ובכתב מהשפה הערבית לשפה העברית ולהפך מתוך מאגר המילים בהתאם לרמת הלימוד.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- לתרגם בכתב ו/או בעל־פה מילים, ביטויים, צירופים ומשפטים.
- לתרגם פרטים מרכזיים מתוך פסקות קצרות, טקסטים קצרים או נושאים יום־יומיים בהקשר טקסטואלי דבור או כתוב, לדוגמה: קטעי מידע, סיפורים, משלים ופתגמים, תפריטים, מודעות ומסרונים.
- להעביר הודעות או הנחיות שנמסרות על ידי המורה בכתב או בעל־פה בנושאים מוכרים מחיי היום־יום בהתאם לאוצר המילים הנלמד.

תיאורי הביצוע (can-do descriptors) בערבית לדוברי עברית

B1 - משתמש עצמאי (שנת לימודים חמישית)

קליטה - RECEPTION ACTIVITIES
האזנה - Spoken Reception
מבט על התלמידים יהיו מסוגלים להבין שאלות, הוראות וטקסטים מסוגות שונות המבוססים על מאגר אוצר המילים ובהתאם לרמת הלימוד. התלמידים יהיו מסוגלים לאתר מידע, לשאול שאלות ולהבין את המסר ואת הרעיונות המרכזיים תוך הסתייעות באמצעים חזותיים ממדיות שונות, ובהתייחסות לטון הדיבור ולאינטונציה (הנגנה).
התלמידים יהיו מסוגלים: - להבין מילות נימוס וברכות (مجاملات) ולהגיב בהתאם, בהקשר יום-יומי ובהתאם לנסיבות, לדוגמה: بخاطرک - مع السلامة ברשותך - שלום ולהתראות. - להבין משפטים, פסקות, קטעים, טקסטים ושיחה בהסתמך על מאגר המילים המתאים לרמת הלימוד ועל מילים נוספות הנרכשות בתהליך הלמידה, לדוגמה: קניות בשוק, בחנויות או באינטרנט, סדרות וסרטים. - להבין פתגמים ומטבעות לשון, את הקשרם ואת השימוש בהם, לדוגמה: إسأل المجرب ولا تسأل الحکيم - מילולית: עדיף לשאול את בעל הניסיון מאשר את החכם - אין חכם כבעל ניסיון. - להבין הודעות והוראות מפורטות מחיי היום-יום בכיתה ובבית הספר, לדוגמה: מתכונים, מודעות, דרכי הגעה והתמצאות במרחב, הודעות פומביות, לדוגמה: מערכת כריזה של רכבת, אוטובוס. استمعوا إلى الأخبار وأجيبوا عن الأسئلة האזינו למהדורת החדשות והשיבו על השאלות. - להבין משפטים, פסקות וטקסטים מסוגות שונות בהתאם לרמת הלימוד כחלק משיח על עצמם ועל סביבתם (המרחב הפרטי והציבורי), המלווים באמצעים חזותיים ממדיות שונות. - להאזין לקטעים ולטקסטים ממקורות ומסוגות שונות (לדוגמה: שיחה, קטעי אקטואליה, שירים, סיפורים מודרניים, קטעי מידע, סרטונים, מודעות, כותרות מעובדות, משלים), ולהשיב על שאלות הנוגעות להם, בהתבסס על מאגר המילים ובקצב

- השמעה המותאם לרמת הלימוד ולנושאים הנלמדים. - להבין מידע, נקודות מרכזיות, מסרים ורעיונות מרכזיים מתוך קטעי שמע. - להבין יצירות ספרותיות והרקע התרבותי שלהן ושל יוצריהן (סופרים, משוררי ומוזיקאים).
קריאה - Written Reception
מבט על התלמידים יהיו מסוגלים לקרוא טקסטים מסוגות שונות ומתחומי דעת שונים בהתאם לרמת הלימוד ולהבנים. התלמידים יהיו מסוגלים: - לקרוא ולהבין טקסטים מגוונים מסוגות שונות וממדיות שונות, בקריאה דמומה ובקריאה קולית שוטפת ותקינה. ההבנה תתבסס על מאגרי המילים המתאימים לרמת הלימוד ועל מילים נוספות הנרכשות במהלך הלמידה. לדוגמה: שילוט והכוונה במרחב הציבורי, הוראות, התכתבויות, כתוביות, פרסומות, מתכונים, תפריטים, פתגמים, מודעות, ידיעות עיתונאיות, יצירות ספרותיות וקטעי קריאה לבחירת המורה. - לקרוא טקסטים הכוללים את הנושאים הדקדוקיים אשר יילמדו בהקשר טקסטואלי בהתאם לרמת הלימוד ולהבנים. - לקרוא קטעי מידע וטקסטים בנושאי תרבות ולהבנים. - לקרוא טקסטים - יצירות ספרותיות נלמדות, לאתר בהם מידע ולהבין את התוכן, את המסר ואת הרעיון המרכזי. - להבין מתוך ההקשר את משמעותן של מילים לא מוכרות. - להשתמש במילון ערבי-עברי לצרכי למידה.

הפקה - PRODUCTION ACTIVITIES
דיבור - Spoken Production
מבט על התלמידים יהיו מסוגלים להפיק משפטים רצופים ותקינים ולהציג בראשי פרקים את עיקרי הדברים מתוך נושאים שונים שנלמדים ומתוך תחומי העניין של התלמידים. התלמידים יהיו מסוגלים: - לשלב מילות נימוס וברכות בהקשרים שונים ובהתאם לנסיבות, לדוגמה: نشوفکم علی خیر - נראה אתכם בטוב (להתראות), عن إبتک ברשותך.

- לשאול שאלות ולהשיב עליהן באופן ממוקד וענייני.
- לתאר במשפטים רצופים, נושאים הקשורים לעולמם האישי של התלמידים, לסביבתם החברתית ולהתנהלות במרחב הציבורי, לדוגמה: מסעדה ומתכונים, פרטי לבוש וצבעים (לדוגמה: إحكوا عن طريقة تحضير أكلة أو تحليلة مفضلة عندكم).
- לבטא רגשות, רצונות או העדפות וחוויות אישיות במצבים שונים מחיי יום-יום (בין היתר באמצעות סימולציה, משחק תפקידים, הצגה) במשפטים רצופים ובמבנה משפט תקין (סדר המילים במשפט).
- להסביר כיצד לבצע פעולות, לדוגמה: הכנת מתכונים (מתוך: מאכלים, מסעדה ומתכונים).
- לשלב פתגמים ומטבעות לשון למצבים שונים מתוך מבחר פתגמים שנלמדו.
- לתאר במשפטים רצופים (פסקה) תמונה הקשורה לנושאים הנלמדים.
- לשיר שירים.
- למסור הודעות.

כתיבה - Written Production

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים לכתוב פסקה בשפה תקינה, תוך שימוש במילות קישור מתאימות על בסיס נושאים נלמדים ונושאים כלליים, בעזרת שימוש במאגר אוצר המילים²² ובמילון.

התלמידים יהיו מסוגלים:

לחבר משפטים ופסקות מסוגים שונים לדוגמה: כותרות, מודעות, פרסומות, המבוססים על מאגרי המילים המתאימים לרמת הלימוד והכוללים את הנושאים הדקדוקיים אשר נלמדים בהקשר טקסטואלי.

- להשיב תשובות מלאות לשאלות מסוגים שונים לדוגמה: שאלות מידעיות, תיאור, השוואה וסיכום.
- לחבר שאלות הקשורות לקטע – לטקסט - לסיפור שנלמד.
- לכתוב סיכום בנושאים שונים.
- לחבר שאלות לריאיון עם דמויות, לדוגמה: דמויות מיצירה ספרותית, בני משפחה, יוצרים, סופרים או משוררים.
- לחבר תוצר יצירתי כתוב על פעילויות, על כתבות, על יצירות ספרותיות ועל נושאים

²² מאגר אוצר המילים הנלמד בכל רמת לימוד יכלול גם את המילים שנלמדו ברמות הלימוד הקודמות. סדר הוראת המילים יהיה על פי שיקול הדעת של המורה ובהתאם לרמת הלימוד (ראו המבוא לתוכנית זו).

שונים.

- לכתוב רשימת משימות לביצוע במהלך היום - השבוע - השנה, לדוגמה טיול.
- לכתוב ברכה, מכתב לבית הספר, לחבר, עמית, למשפחה.
- לתאר בכתב פעילויות וחוויות אישיות, לדוגמה: טיולים, סיורים.

אינטראקציה - INTERACTION ACTIVITIES

דיבור - Spoken Interaction

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים לנהל שיח רציף בשפה תקינה עם אחרים, להביע רגשות ומחשבות במצבים שונים ולהציג את עיקרי הדברים מתוך הנושאים הנלמדים, תחומי העניין שלהם, סביבתם החברתית ונושאים נוספים תוך שימוש באוצר מילים שנרכש ברמות הקודמות.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- להגות באופן תקין מילים, ביטויים ומשפטים תוך שימוש במבנים דקדוקיים תקינים (מין, יידוע, מספר וגוף).
- להקפיד על רצף דיבור הגיוני וקוהרנטי (לכיד).
- לשאול שאלות ולהשיב עליהן באופן ממוקד וענייני, בשפה תקינה וברצף הגיוני, תוך שימוש במילות קישור ובמילות חיבור מתאימות.
- להשתמש במילות נימוס ופנייה (مجاهلات) ובברכות- להביין ולהגיב להן (לדוגמה - הכרת תודה: شكرًا - لا شكر على واجب תודה - על לא דבר) אין בעד מה); להשתלב בתוך שיחה; לבקש רשות באמצעות מילים וביטויים אלה ולסיים את השיחה (لو سمحت אם אפשר- סליחה - בבקשה بخاطرك ברשותך - مع السلامة שלום ולהתראות).
- לבקש הבהרות של מילים ושל ביטויים אשר לא הובנו, או לבקש לחזור על מה שלא הובן (لو سمحت مش فاهم / مش فاهمة / ما فهمت السؤال סליחה, לא הבנתי את השאלה).
- לנהל דרישה בערבית עם עמיתים ועם המורה בנושאים הנלמדים ובנושאים נוספים.
- לשתף פעולה עם עמיתים לשם ביצוע משימות קבוצתיות והצגתן.
- לשתף את האחרים במחשבות, בחוויות וברגשות, במצבים שונים מחיי היום-יום בשפה תקינה וברצף הגיוני. (كيف يحتفلو بعيد ميلادكم? כיצד אתם חוגגים את יום הולדתכם? شو بتعملو في وقت الفراغ? מה אתם עושים בשעות הפנאי?).

- לעקוב אחר שיחה עם אחרים בנושאים מוכרים ולהגיב בהתאם.
- לעקוב אחר הנאמר ולחזור על חלק מהנאמר כדי לוודא הבנה.
- לנהל דרשיח בשפה ברורה במטרה להחליף מידע ולקבל שירות ומוצרים, לדוגמה: טיפול במרפאה (عند الدكتور), הזמנה במסעדה (في المطعم) וקניות (مشتريات).
- לקיים עם עמיתים ועם אחרים (מראיין ומרואיין) ריאיון מתוכנן מראש בנושאים מוכרים, לשאול שאלות ולהשיב על שאלות.
- להגיב בעלפה לקטעי שמע דיגיטליים, ראיונות מצולמים, סרטונים קצרים, שירים, הקלטות בוטסאפ.
- להשתתף במשחק תפקידים בפלטפורמות דיגיטליות.
- לשאול שאלות בנושאים הקשורים לתרבות, להשיב עליהן ולהשתמש באוצר מילים שנלמד.
- לשלב פתגמים ומטבעות לשון²³ שנלמדו בשיחה ובהקשר טקסטואלי (لا تَوَجَّلْ عمل اليوم لیکرة - אל תדחה למחר מה שניתן לעשות היום).
- לשיר שירים או לדקלם שיר.
- להציג בדרכים מגוונות שיר, סיפור, פתגם, מתכון, מודעה, פרסומת.
- למסור בפני קהל הודעות בעלות תוכן שנלמד.
- להציג מצגת (אחרי תרגול) בנושא רלוונטי מחיי היומיום של הדובר.

אינטראקציה בכתובה - Written interaction

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים לכתוב תוצר שיתופי בעקבות למידת עמיתים.

התלמידים יהיו מסוגלים:

להשתמש באוצר המילים שלמדו ובמילון לשם הרחבת אוצר המילים הנלמד ליצירת פעילות משותפת בזוג או בקבוצה כדי:

- לחבר שאלות תוכן קצרות מתוך טקסט שנלמד ולהשיב עליהן בזוג או בקבוצה.
- לכתוב פסקה בנושא על פי בחירתם, לשתף את חבריהם ולהציג את התוצר בפני הלומדים.
- לכתוב פסקה בהקשר טקסטואלי ולהשיב יחד על שאלות תוכן.
- לכתוב דרשיח, הודעות, מסרונים ומודעות.
- ליצור הפעלות בנושאי שפה ותרבות, להתנסות בהן יחד ולקבל משוב קבוצתי (אפשר לבצע זאת במסגרת הערכה חלופית).
- לחבר מכתב קצר או מענה למכתב.
- להביע דעה בכתב בנושאים נלמדים.

²³ מצורפת כנספח רשימת פתגמים מומלצים.

כשירות לשונית תקשורתית

COMMUNICATIVE LANGUAGE COMPETENCES

אוצר מילים - Vocabulary

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים להשתמש באוצר מילים מתוך מאגר המילים בהתאם לרמת הלימוד וכן במילים נוספות שיירכשו בתהליך הלמידה. אוצר מילים זה יאפשר לתלמידים להתבטא בנושאים הקשורים לחיי היום-יום. השימוש באוצר המילים ייעשה בשילוב חיפוש במילון לצורך התנהלות בעלִפה ובכתב בנושאים שונים.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- להשתמש בביטויים נפוצים ולהגיב בהתאם תוך שימוש בברכות ובמילות נימוס (مجاملات).
- לחבר משפטים ופסקה בעלי מבנה תחבירי תקין (מילות חיבור וקישור, פועל לפני נושא, שם עצם ושם תואר, מילות שאלה, משפטים מחוברים, משפטי זיקה מיוחדים ובלתי מיוחדים).
- להשיב לשאלות ולנהל דו־שיח בהתבסס על אוצר מילים נלמד ונרכש.
- לבטא בכתב ובעלִפה רעיונות, דעות וחוויות (اكتبوا / اكتبوا بالتفصيل عن خبر صار / حدث في إسرائيل أو في العالم يتعلق بالسياسة / بالصحة / بالرياضة / بالفن / ספרו / כתבו בפירוט על אירוע או ידיעה עכשווית בישראל או בעולם, בתחום הפוליטיקה, הבריאות, הספורט או האמנות).
- לנהל שיחה בנושאים מוכרים ולהשתתף באופן פעיל בשיחה.

שטף דיבור - Spoken Fluency

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים לדבר ברצף תוך שימוש באוצר מילים מתוך מאגר המילים, וכן במילים נוספות הנרכשות בתהליך הלמידה, ולהשתמש בהן בהקשרים שונים שנלמדו.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- להקפיד על הגייה נכונה של מילים, ביטויים ומשפטים היוצרים רצף בדיבור בהתאם לרמת

הלימוד.

- להקפיד על הטעמה נכונה של מילים.
- להשתמש במשפטים תקינים בהתאם לנסיבות.
- להשתמש באופן תקין בצורות הפועל והשם (מין, מספר, יידוע, שייכות, סמיכות).
- לדבר על נושאים מוכרים בהקשרים שונים שנלמדו.

תיווך - Mediation

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים לתווך מידע בעל־פה ובכתב מהשפה הערבית לשפה העברית ולהפך מתוך מאגר המילים ובהתאם לרמת הלימוד.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- לתרגם בכתב או בעל־פה מילים, ביטויים, צירופים ומשפטים.
- לתרגם פרטים מרכזיים מתוך פסקות, טקסטים או נושאים יום־יומיים בהקשר טקסטואלי דבור או כתוב, לדוגמה: קטעי מידע, סיפורים, שירים, משלים ופתגמים, תפריטים ומתכונים, מסרונים.
- להעביר הודעות או הנחיות שנמסרות על ידי המורה בכתב או בעל־פה בנושאים מוכרים מחיי היום־יום, בהתאם לאוצר המילים הנלמד.
- לסכם בקצרה קטע נלמד ולהפיק ממנו את הרעיון המרכזי תוך שימוש בשאלות מנחות.

תיאורי הביצוע (can-do descriptors) בערבית לדוברי עברית

B1 - משתמש עצמאי (שנת לימודים שישית)

קליטה - RECEPTION ACTIVITIES

האזנה - Spoken Reception

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים להבין שאלות, הוראות וטקסטים מסוגות שונות, המבוססים על אוצר המילים בהתאם לרמת הלימוד. התלמידים יהיו מסוגלים להאזין ולאתר פרטי מידע, לשאול שאלות, להבין מסר ורעיון מרכזי ולחוות דעה תוך התייחסות לטון הדיבור ולהנגנה (אינטונציה).

התלמידים יהיו מסוגלים:

- להבין מילות נימוס וברכות (مجاملات) ולהשיב להן בהקשר יום-יומי ובהתאם לסיטואציה; להכיר נוסחאות פתיחה וסיום של תכתובות مع أطيب التحيات מיטב הברכות.
- להבין פתגמים ומטבעות לשון - את הקשרם ואת השימוש בהם, לדוגמה: رحلة ألف ميل تبدأ بخطوة - מסע של אלף מיל (מיל – מידת אורך) מתחיל בצעד קטן.
- להבין משפטים, פסקות, שיחה, ריאיון, טקסטים מסוגות שונות בהסתמך על מאגר המילים המתאים לרמת הלימוד ומילים נוספות הנרכשות בתהליך הלמידה, לדוגמה: רשתות חברתיות ואתרי חדשות, טיול מתוכנן.
- להבין הודעות והוראות מפורטות המוכרות מחיי היום-יום ומצריכות חשיבה ותכנון, לדוגמה: טיול, רשימת קניות, תוכניות לעתיד, לימודים אקדמיים, חלומות (كيف بتنظّموا رحلة مع العيلة أو الأصحاب؟ כיצד אתם מתכננים טיול עם המשפחה או החברים? احكوا عن رحلة راح تكونوا فيها ספרו על טיול שתשתתפו בו).
- להבין מידע, נקודות מרכזיות, מסרים, דעות אישיות ורעיונות מרכזיים מתוך קטעי שמע.
- להאזין לקטעים ולטקסטים ממדיות שונות ומסוגות שונות ולהשיב על שאלות בנוגע אליהם. לדוגמה: קטעי אקטואליה, שירים, סיפורים מודרניים, טקסטים קלאסיים, מאמרי מפמ"ר, קטעי מידע, ראיונות, סרטונים, חידות, בדיחות, משלים, בהסתמך על מאגר המילים, בקצב השמעה ברור ומותאם לרמת הלימוד ולנושאים הנלמדים.
- להבין יצירות ספרותיות מודרניות וטקסטים קלאסיים (קראן, חדית', ערבית יהודית) ואת הרקע התרבותי שלהם ושל מחבריהם (סופרים, משוררים, אנשי רוח, מוזיקאים).

קריאה - Written Reception

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים לקרוא טקסטים מסוגות שונות ומתחומים שונים בהתאם לרמת הלימוד ולהבנם.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- לקרוא קריאה דמומה וקולית טקסטים מגוונים מסוגות שונות וממדיות שונות באופן שוטף ותקין בהסתמך על מאגרי המילים המתאימים לרמת הלימוד ומילים נוספות הנרכשות בתהליך הלמידה. לדוגמה: יצירות ספרותיות, מאמרים, שילוט והכוונה במרחב הציבורי, הוראות, התכתבויות, כתוביות, פרסומות, מתכונים, תפריטים, פתגמים ומודעות, ידיעות עיתונאיות, קטעי קריאה לבחירת המורה - ולהבנם.
- לקרוא טקסטים הכוללים את הנושאים הדקדוקיים הנלמדים בהקשר טקסטואלי בהתאם לרמת הלימוד ולהבנם.
- לקרוא קטעי מידע וטקסטים בנושאי תרבות ולהבנם.
- לקרוא טקסטים (יצירות ספרותיות מודרניות, טקסטים קלאסיים, קטעי שירה), לאתר בהם מידע ולהבין את התוכן, לדוגמה: מסר, מסקנה, טענה, רעיון מרכזי.
- להבין מתוך ההקשר את משמעותן של מילים לא מוכרות.
- להשתמש במילון ערבי-עברי לצרכי למידת השפה.

הפקה - PRODUCTION ACTIVITIES

דיבור - Spoken production

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים לדבר ברצף, לנהל שיח בשפה תקינה ולהציג את עיקרי הדברים מתוך הנושאים הנלמדים ומתוך תחומי העניין שלהם, סביבתם החברתית, התנהלות במרחב הציבורי ונושאים נוספים.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- לשלב מילות נימוס וברכות בהקשרים שונים ובהתאם לנסיבות (לדוגמה: عقبال المائة وعشرين עד מאה ועשרים שנה (ברכה ליום הולדת) - شكرًا (תודה) / الله يخليك ويطول بعمرک / الله يخليك ويطول عمرک ويحفظك (האל יאריך את ימך וישמור עליך/אותך) , نهارك سعيد

(יום טוב) - نهارك أسعد (יום טוב גם לך).

- לשאול שאלות ולהשיב עליהן באופן ממוקד וענייני.
- להציג ולתאר במשפטים רצופים את הנושאים הקשורים לסביבה החברתית, להתנהלות במרחב הציבורי ולאירועים בעולם, לדוגמה: אישים ודמויות מפורסמות.
- לתת מידע, לתאר, לחוות דעה, להמליץ על מקומות בילוי, סדרות וסרטים, רשתות חברתיות, אתרי חדשות, אירועי ספורט, בריאות, אומנות.
- להסביר כיצד לבצע פעולות, לדוגמה: הכנת מתכונים, קניות בחנויות וקניות מקוונות, תוך שימוש במושגי זמן וסדר יום, לדוגמה: اوصفوا محادثة بينكم وبين البيّاع / البيّاعة في محلّ الفواكه والخضرة.
- לתאר, לבטא רגשות ולשתף ברצונות, שאיפות, תקוות וחוויית אישיות במצבים שונים, באמצעות סימולציות, משחקי תפקידים, הצגות ואמצעים נוספים. זאת, תוך שימוש במשפטים רציפים ובעלי מבנה תחבירי תקין (סדר המילים במשפט), בהתאם לרמת הלימוד ובמגוון נושאים.
- להביע דעות בנושאים המבוססים על אוצר מילים מוכר, לנמק ולתת דוגמאות.
- להציג ברצף ובשפה תקינה נושאים שונים בפני תלמידים, מורה או קהל, תוך שימוש באוצר מילים מוכר ובהתאם לרמת הלימוד, לדוגמה: פרזנטציה בליווי מצגת או אמצעי המחשה אחרים.
- לתאר ברצף ובשפה תקינה תמונה או סדרת תמונות המבוססת על אוצר מילים נלמד המתאים לעולמם של התלמידים ולנושאים הנלמדים.
- לשלב פתגמים ומטבעות לשון במצבים שונים מתוך מבחר פתגמים שנלמדו.
- למסור הודעות במגוון נושאים מחיי היום-יום של הדובר.
- לשוחח על טקסטים מסוגות שונות, לדוגמה: הדמויות, הרעיונות המרכזיים, המסר, קורות חיי המחבר, הכרת הרקע ההיסטורי והתרבותי ואירועים נבחרים.
- לתאר עלילה או למסור תקציר של סיפור.
- לשיר שירים.

כתיבה - Written Production

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים לכתוב חיבור בשפה תקינה, תוך שימוש במילות קישור, על בסיס נושאים נלמדים ונושאים כלליים, ובהסתמך על מאגר אוצר המילים²⁴ והמילון המתאימים לרמת הלימוד.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- לחבר משפטים ופסקות מסוגים שונים, לדוגמה: כותרות, מודעות, פרסומות, המבוססים על מאגרי המילים המתאימים לרמת הלימוד וכוללים את הנושאים הדקדוקיים אשר נלמדים בהקשר טקסטואלי.
- לכתוב חיבור המבוסס על מאגרי המילים המתאימים לרמת הלימוד, על יצירות ספרות ומאמרים ועל נושאים כלליים, תוך שימוש בנושאים דקדוקיים הנלמדים בהקשר טקסטואלי.
- להשיב תשובות מלאות לשאלות מסוגים שונים, לדוגמה: שאלות אינפורמטיביות, תיאור, השוואה וסיכום, הבעת דעה, ניתוח ונימוק.
- לחבר שאלות הקשורות לקטע, לטקסט או לסיפור הנלמד.
- לכתוב סיכום ורעיונות מרכזיים של נושאים אקטואליים ושל יצירות ספרותיות.
- לחבר שאלות או תשובות לריאיון עם דמויות, לדוגמה: דמויות מיצירה ספרותית, בני משפחה, יוצרים, סופרים, משוררים.
- לחבר תוצר יצירתי כתוב על פעילויות, כתבות, יצירות ספרותיות, נושאים שונים, מאמרים.
- לכתוב רשימת משימות לביצוע במהלך היום - השבוע - השנה, לדוגמה: טיול ותוכניות לעתיד.
- לכתוב קורות חיים ותוכניות לעתיד.
- לכתוב תיאור פעילויות, אירועים וסיכום חוויות אישיות כולל חוות דעת בנושאים שונים, לדוגמה: טיולים, סיורים.

²⁴ מאגר אוצר המילים הנלמד בכל רמת לימוד יכלול גם את המילים שנלמדו ברמות הלימוד הקודמות. סדר הוראת המילים יהיה על פי שיקול הדעת של המורה ובהתאם לרמת הלימוד (ראו המבוא לתוכנית זו).

אינטראקציה - INTERACTION ACTIVITIES

דיבור - Spoken Interaction

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים לדבר ברצף עם אחרים, לנהל שיח בשפה תקינה עם הסובבים אותם, להציג את עיקרי הדברים מתוך הנושאים הנלמדים ותחומי העניין שלהם, סביבתם החברתית, התנהלות במרחב הציבורי ונושאים נוספים, ולבטא רגשות, מחשבות, רעיונות ודעות במצבים שונים, תוך שימוש באוצר מילים שנלמד ברמות קודמות.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- להגות באופן תקין מילים, ביטויים ומשפטים תוך שימוש במבנים דקדוקיים תקינים (מין, יידוע, מספר וגוף).
- להקפיד על רצף דיבור הגיוני ועל קוהרנטיות (לכידות) של המשפטים.
- לשאול שאלות ולהשיב עליהן באופן ענייני וממוקד בשפה תקינה ובמבנה דקדוקי תקין (מין, יידוע, מספר וגוף), תוך שימוש במילות קישור ובמילות חיבור מתאימות.
- להשתמש במילות נימוס ופנייה (مجاملات) ובברכות ולהגיב להן (לדוגמה הכרת תודה: شكرًا - لا شكر على واجب תודה - על לא דבר (אין בעד מה), להשתלב בתוך שיחה באמצעות מילים אלו ולסיימה לדוגמה: لو سمحت אם אפשר / סליחה / בבקשה ... , بخاطرك ברשותך - مع السلامة שלום ולהתראות).
- לבקש הבהרות של מילים ושל ביטויים שלא הובנו, או לבקש לחזור על מה שלא הובן לו سمحت مش فاهم / مش فاهمة / ما فهمت الموضوع סליחה, לא הבנתי את הנושא.
- לנהל עם עמיתים ועם אחרים דרשיח בערבית בנושאים הנלמדים ובנושאים אחרים.
- לשוחח עם עמיתים לשם ביצוע משימות והצגתן.
- לשתף אחרים במחשבות, בחוויות, ברגשות, בדעות ובנקודות מבט שונות, במצבים מחיי היומיום, בשפה תקינה וברצף דיבור הגיוני. (ما هي برامجكم بعد الرجوع من المدرسة؟ מהן תוכניותיכם לאחר שאתם חוזרים מבית הספר? شو بتعملو في وقت الفراغ؟ מה אתם עושים בשעות הפנאי?).
- לעקוב אחר הנאמר ולחזור על חלק מהנאמר כדי לוודא הבנה.
- לנהל דרשיח בשפה ברורה במטרה להחליף מידע ולקבל שירות ומוצרים, לדוגמה: טיפול במרפאה (عند الدكتور), הזמנה במסעדה (في المطعم) וקניות (مشتريات).
- לקיים עם עמיתים ועם אחרים (מראיין ומראיין) ריאיון מתוכנן מראש בנושאים מוכרים, לשאול שאלות ולהגיב לתשובות.
- להיות פעילים בדיון, להציג דעה ולהתייחס לדעותיהם של אחרים.
- לתאר כיצד לבצע פעולה תוך מתן הוראות, לדוגמה: הכנת מתכון.

- להשתתף בשיחה עם אחרים בנושאים שונים ולהגיב בהתאם.
- ליצור סרטונים קצרים או פעילויות קצרות בקבוצה או בזוגות, לדוגמה: משחק תפקידים, בהתאם להנחיות המורה ולקבל משוב מהמורה ומהעמיתים לכיתה.
- להגיב לקטעים מושמעים, לדוגמה: קטעי שמע דיגיטליים, ראיונות מצולמים, סרטונים קצרים, שירים, הקלטות בוטסאפ.
- לשאול שאלות בנושאי תרבות ולהשיב עליהן.
- לשלב בשיחה פתגמים ומטבעות לשון²⁵ שנלמדו בהקשר טקסטואלי (أصابعك في إيدك، مش كلهم زي بعض - לא כל האצבעות שוות).
- לשיר שירים או לדקלם שיר.
- להציג בדרכים מגוונות - שיר, סיפור, פתגם, מתכון, מודעה, פרסומת.
- למסור לקהל הודעות הכוללות תוכן נלמד.
- להציג מצגת בנושא המתאים לחיי היומיום של הדובר.

אינטראקציה בכתובה - Written Interaction

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים לכתוב תוצר שיתופי בעקבות למידת עמיתים ולהעביר מידע ורעיונות בנושאים שונים.

התלמידים יהיו מסוגלים :

להשתמש באוצר המילים שלמדו ובמילון לשם הרחבת אוצר המילים הנלמד וליצירת פעילות משותפת בכתב בזוג או בקבוצה כדי :

- לחבר שאלות על טקסט שנלמד ולהשיב עליהן בזוג או בקבוצה.
- לכתוב פסקה או פסקאות בהקשר טקסטואלי ולהשיב יחד על שאלות תוכן.
- לכתוב חיבור בנושא שייבחרו, לשתף את חבריהם ולהציג את התוצר בפני הלומדים.
- לכתוב דו"שיח, הודעות, מסרונים ומודעות.
- לחבר מכתב או מענה למכתב.
- להביע דעה בנושאים נלמדים ובנושאים אחרים ולהגיב בכתב לדעותיהם של אחרים.
- לסכם בכתב טקסט שנלמד.
- לחבר לסיפור סוף חדש וקצר.

²⁵ מצורפת כנספח רשימת פתגמים מומלצים.

כשירות לשונית תקשורתית COMMUNICATIVE LANGUAGE COMPETENCES

אוצר מילים - Vocabulary

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים להשתמש באוצר מילים מתוך מאגר המילים המתאים לרמת הלימוד, וכן מתוך מילים נוספות הנרכשות בתהליך הלמידה. אוצר מילים זה יאפשר להם להתבטא בנושאים מתאימים לחי היום-יום. השימוש באוצר המילים ייעשה בשילוב חיפוש במילון, במטרה לנהל תקשורת בעל־פה ובכתב בנושאים שונים.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- לשוחח באופן ברור על נושאים מגוונים תוך שימוש באוצר מילים רחב.
- ליזום ולנהל שיחות בנושאים שונים ולשלב ביטויים נפוצים (מלות נימוס, פתגמים וברכות), לדוגמה: לבקש הכוונה בדרך (התמצאות), לבקש תפריט במסעדה.
- להתבטא במשפטים שונים כדי להביע רעיון מסויים (מהי הווייתך? / شو بتهبّ تعمل في ساعات الفراغ?); וכן להשתמש במילים נרדפות להבעת רעיון (דוגמה: جَلَسَ / قَعَدَ).
- לחבר משפטים ופסקאות במבנה תחבירי תקין (מילות חיבור וקישור, משפטים מחוברים, תיאורים ומשפטי זיקה מיוחדים ובלתי מיוחדים).
- לבטא רעיונות ולנמקם, לתאר חוויות, להביע דעה ולהציג בכתב ובעל־פה נקודות מבט שונות. (اكتبوا بالتفصيل عن نهاية قصة أو قصيدة تعلمتموها. شو رأيكم في هذه النهاية؟ علّووا جوابكم / اكتبوا بالتفصيل عن نهاية قصة أو قصيدة تعلمتموها وعبروا عن رأيكم في هذه النهاية. علّووا جوابكم ספרו בפירוט על סוף סיפור או שיר שלמדתם. מה דעתכם על סוף הסיפור / השיר? נמקו את תשובתכם. כתבו בפירוט על סוף סיפור או שיר שלמדתם והביעו את דעתכם על סוף הסיפור / השיר. נמקו את תשובתכם).
- לסכם בכתב או בעל־פה רעיונות מרכזיים של טקסט כתוב (סיפור, שיר, מאמר, כתבה) או טקסט דבור (ריאיון, שיחה, מסרון כתוב, דבור או מוקלט).

שטף דיבור - Spoken Fluency

מבט על

התלמידים יהיו מסוגלים לדבר ברצף, תוך שימוש באוצר מילים מתוך מאגר המילים ובמילים נוספות הנרכשות בתהליך הלמידה, ולהשתמש בהן בהקשרים שונים שנלמדו.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- להקפיד על הגייה נכונה של מילים, ביטויים ומשפטים מחוברים היוצרים רצף בדיבור והתואמים את רמת הלימוד.
- להקפיד על הטעמה נכונה.
- להשתמש במשפטים תקינים בהתאם לנסיבות.
- להשתמש באופן תקין בצורות הפועל והשם (מין, מספר, יידוע, שייכות, סמיכות).
- לדבר על נושאים מוכרים ומגוונים ועל נקודות מרכזיות ורעיונות על פי רמת הלימוד.
- להשתמש באוצר מילים מתאים לשיחה או לדיבור תוך שילוב פתגמים ומטבעות לשון.

תיווך - Mediation

מבט על

התלמידים יתווכו מידע בעל־פה ובכתב מהשפה הערבית לשפה העברית ולהפך מתוך מאגר המילים בהתאם לרמת הלימוד.

התלמידים יהיו מסוגלים:

- לתרגם בכתב או בעל־פה מילים, ביטויים, צירופים ומשפטים.
- לתרגם פרטים מרכזיים מתוך פסקות, טקסטים או נושאים יום־יומיים בהקשר טקסטואלי דבור או כתוב, לדוגמה: קטעי מידע, מאמרים, סיפורים, שירים, משלים ופתגמים, תפריטים ומתכונים, מסרונים.
- להעביר הודעות או הנחיות הנמסרות על ידי המורה בכתב או בעל־פה בנושאים מוכרים מחיי היום־יום, בהתאם לאוצר המילים הנלמד.
- לסכם קטע נלמד ולהפיק ממנו את הרעיון המרכזי.

תיאורי הביצוע (can-do descriptors) בערבית לדוברי עברית - מבט על

להלן טבלה המלווה את תוכנית הלימודים ומציגה באופן רוחבי את המיומנויות לאורך התפתחות הלמידה השש-שנתית בחטיבת הביניים ובחטיבה העליונה.

B1		A2		A1			
שנה שישית	שנה חמישית	שנה רביעית	שנה שלישית	שנה שנייה	שנה ראשונה	האזנה	קליטה
התלמידים יהיו מסוגלים להבין שאלות והוראות, טקסטים מסוגות שונות המבוססים על מאגר המילים. התלמידים יהיו מסוגלים להאזין ולאתר פרטי מידע, לשאול שאלות, להבין מסר ורעיון מרכזי ולחוות דעה אישית, תוך התייחסות לטון הדיבור ולאינטונציה (מילות נימוס, ברכות, פתגמים ומטבעות לשון, שיחה, ריאיון, טקסטים מודרניים וקלאסיים, הודעות והוראות).	התלמידים יהיו מסוגלים להבין שאלות, הוראות, טקסטים מסוגות שונות המבוססים על מאגר המילים. התלמידים יהיו מסוגלים לאתר מידע, לשאול שאלות ולהבין מסר ורעיון מרכזי ממדיות שונות תוך התייחסות לטון הדיבור ולאינטונציה (מילות נימוס, ברכות, טקסטים, שיחות, פתגמים ומטבעות לשון, הודעות והוראות, מסר ורעיון מרכזי, יצירה ספרותית).	התלמידים יהיו מסוגלים להבין שאלות והוראות בנושאים שונים, משפטים, פסקות וטקסטים מסוגות שונות, לאתר מידע ולשאול שאלות בליווי אמצעים חזותיים ממדיות שונות. המושגים יהיו מבוססים על מאגר המילים (מילות נימוס, ברכות, משפטים, קטעים, שיחה, הודעות, הוראות, פתגמים ומטבעות לשון, שאלות והוראות, מידע ורעיונות מרכזיים, התרבות הערבית).	התלמידים יהיו מסוגלים להבין שאלות והוראות מחיי היום-יום של התלמיד ומההתנהלות בכיתה, משפטים, פסקות וטקסטים מסוגות שונות, המלווים באמצעים חזותיים ממדיות שונות (מילות נימוס וברכות, שאלות, הודעות, הוראות, פתגמים ומטבעות לשון, משפטים, פסקות, טקסטים, התרבות הערבית).	התלמידים יהיו מסוגלים להבין שאלות והוראות פשוטות וקצרות וטקסטים קצרים, שיהיו מלווים במחוות ואמצעים חזותיים (מילות נימוס וברכות, מילות שאלה, הוראות, פתגמים ומטבעות לשון, משפטים קצרים, קטעי קריאה קצרים ו/או סיפור קצר, התרבות הערבית).	התלמידים יהיו מסוגלים להבין שאלות, הוראות ומשפטים קצרים ופשוטים שיינתנו לאט ובבירור ויהיו מלווים במחוות ואמצעים חזותיים. המשפטים יהיו מבוססים על מאגר המילים (מילות נימוס וברכות, מילות שאלה, הוראות, פתגמים ומטבעות לשון, משפטים קצרים, קטעי קריאה פשוטות, פתגמים ומטבעות לשון, משפטים קצרים, התרבות הערבית, קטעים קצרים, שירים, סיפור קצר).		
התלמידים יהיו מסוגלים לקרוא	התלמידים יהיו	התלמידים יהיו	התלמידים יהיו	התלמידים יהיו	התלמידים יהיו	קריאה	

		מסוגלים לקרוא קריאה ראשונית, ולאחר מכן קריאה חוזרת, ולהבין טקסטים קצרים ופשוטים תוך זיהוי שמות, מילים וביטויים בסיסיים מוכרים (אותיות, תנועות, סימני כתב, ספרות ערביות, מילים, צירופים, משפטים וקטעים קצרים).	מסוגלים לקרוא קריאה ראשונית, ולאחר מכן קריאה חוזרת, ולהבין קטעים, סיפורים קצרים וטקסטים מסוגות שונות (מילים, ביטויים, משפטים, הוראות, הודעות, בקשות, כותרות וטקסטים).	מסוגלים לקרוא ולהבין סיפורים קצרים וטקסטים מסוגות שונות (מילים, ביטויים, משפטים, הוראות, הודעות, בקשות, כותרות וטקסטים).	מסוגלים לקרוא ולהבין סיפורים קצרים וטקסטים מסוגות שונות (משפטים, כותרות, טקסטים ספרותיים, קטעי מידע, תוכן ורעיון מרכזי; שימוש במילון ערבי-עברי).	מסוגלים לקרוא ולהבין טקסטים (יצירות ספרותיות, קטעי מידע, ותוכן, מסר ורעיון מרכזי; שימוש במילון ערבי-עברי).	ולהבין טקסטים (אקטואליה, יצירות מודרניות וקלאסיות, קטעי מידע ומאמרים; שימוש במילון ערבי-עברי).
הפקה	דיבור	התלמידים יהיו מסוגלים להפיק ולהשתמש בביטויים על פי מאגר המילים, להציג את עצמם במשפטים קצרים, לשאול שאלות, להשיב עליהן ולבטא רגשות (מילות נימוס, ברכות, שאלות ותשובות, רגשות, רצונות, העדפות, חוויות אישיות, ביצוע פעולות, תיאור תמונה, שירים והודעות).	התלמידים יהיו מסוגלים להפיק ולהשתמש בביטויים על פי מאגר המילים, להציג את עצמם במשפטים קצרים, לשאול שאלות, להשיב עליהן ולבטא רגשות (מילות נימוס, ברכות, שאלות ותשובות, רגשות, רצונות, העדפות, חוויות אישיות, ביצוע פעולות, תיאור תמונה, שירים והודעות).	התלמידים יהיו מסוגלים להפיק ולהשתמש בביטויים על פי מאגר המילים, להציג את עצמם במשפטים קצרים, לשאול שאלות, להשיב עליהן ולבטא רגשות (מילות נימוס, ברכות, שאלות ותשובות, רגשות, רצונות, העדפות, חוויות אישיות, ביצוע פעולות, תיאור תמונה, שירים והודעות).	התלמידים יהיו מסוגלים להפיק ולהשתמש בביטויים על פי מאגר המילים, להציג את עצמם במשפטים קצרים, לשאול שאלות, להשיב עליהן ולבטא רגשות (מילות נימוס, ברכות, שאלות ותשובות, רגשות, רצונות, העדפות, חוויות אישיות, ביצוע פעולות, תיאור תמונה, שירים והודעות).	התלמידים יהיו מסוגלים להפיק ולהשתמש בביטויים על פי מאגר המילים, להציג את עצמם במשפטים קצרים, לשאול שאלות, להשיב עליהן ולבטא רגשות (מילות נימוס, ברכות, שאלות ותשובות, רגשות, רצונות, העדפות, חוויות אישיות, ביצוע פעולות, תיאור תמונה, שירים והודעות).	התלמידים יהיו מסוגלים להפיק ולהשתמש בביטויים על פי מאגר המילים, להציג את עצמם במשפטים קצרים, לשאול שאלות, להשיב עליהן ולבטא רגשות (מילות נימוס, ברכות, שאלות ותשובות, רגשות, רצונות, העדפות, חוויות אישיות, ביצוע פעולות, תיאור תמונה, שירים והודעות).

				תחושות, רגשות (ושירים).	וטקסטים קצרים, פתגמים ומטבעות לשון, שירים).		
התלמידים יהיו מסוגלים לכתוב חיבור בנושאים שונים בשפה תקינה ובשילוב מילות קישור מתאימות תוך שימוש במאגר המילים ובמילון (משפטים, פסקות, חיבור, סיכום, רעיונות מרכזיים, תוצר יצירתי, משימות, קורות חיים, פעילויות שאלות ותשובות).	התלמידים יהיו מסוגלים לכתוב פסקה בשפה תקינה בעזרת מילות קישור על נושאים שונים תוך שימוש במאגר המילים ובמילון (משפטים, פסקות, שאלות ותשובות, סיכום, ריאיון, תוצר יצירתי, משימות, ברכה, מכתב, פעילויות וחוויות).	התלמידים יהיו מסוגלים לכתוב משפטים תקינים בעזרת מילות קישור על פי מאגר המילים ולהשתמש במילון (משפטים, פסקות, שאלות, תשובות, סיכום, קצר, אירועים אקטואליים, דמויות, תוצר יצירתי ומשימות).	התלמידים יהיו מסוגלים לכתוב ולחבר צירופים ומשפטים על פי מאגר המילים (צירופים ומשפטים, תעודות זהות, שאלות ותשובות).	התלמידים יהיו מסוגלים לכתוב מילים, צירופים ומשפטים קצרים על פי מאגר המילים (מילים, צירופים, משפטים, שאלות ותשובות).	התלמידים יהיו מסוגלים לכתוב מילים, צירופים ומשפטים קצרים על פי מאגר המילים (אותיות, תנועות, סימני הכתב, ספרות ערביות, מילים ומשפטים).	כתיבה	
התלמידים יהיו מסוגלים לנהל שיח ברצף ובשפה תקינה ולהציג את עיקרי הדברים מתוך נושאים שונים ולבטא רגשות מחשבות, רעיונות ודעות במצבים שונים (הגייה תקינה, רצף דיבור, שאלות ותשובות, מילות נימוס ופנייה, הבהרות, דרשיח, משימות קבוצתיות, מחשבות, רגשות ודעות, הוראות, פתגמים ומטבעות לשון, הודעות, הצגת נושאים).	התלמידים יהיו מסוגלים לנהל שיח ברצף ובשפה תקינה, להציג את עיקרי הדברים מתוך נושאים שונים ולבטא רגשות ומחשבות במצבים שונים (הגייה תקינה, רצף דיבור, שאלות ותשובות, מילות קישור וחיבור, מילות נימוס ופנייה, הבהרות ומידע,	התלמידים יהיו מסוגלים לנהל דרשיח בערבית, להציג ו/או לתאר אנשים ושגרות יום-יומיות, לשאול שאלות ולהשיב עליהן, להשתמש בביטויים ולבטא רגשות במצבים שונים (רצף דיבור, שאלות ותשובות,	התלמידים יהיו מסוגלים להשתמש בביטויים פשוטים לשאול שאלות ולהשיב עליהן, לבטא רגשות במצבים שונים (דרשיח, שאלות ותשובות, היכרות הדדית, בקשת רשות ותשומת לב, הצגת נושאים, פתגמים ומטבעות לשון, הגייה תקינה).	התלמידים יהיו מסוגלים להשתמש בביטויים פשוטים ובמשפטים קצרים, לשאול שאלות ולהשיב עליהן, לבטא רגשות במצבים שונים (דרשיח, שאלות	התלמידים יהיו מסוגלים לתקשר באופן בסיסי תוך חזרה ובקצב דיבור איטי בנושאים מוכרים (דרשיח, שאלות ותשובות, מילות נימוס, פתגמים ומטבעות לשון).	דיבור	אינטר- אקציה

			ותשובות, מילות נימוס, פתגמים ומטבעות לשון, הגייה תקינה).		דו שיח, מילות נימוס ופנייה, הוראות והודעות, פתגמים ומטבעות לשון, הצגת נושאים, הגייה תקינה).	ד"רשיח, משימות קבוצתיות, מחשבות, רגשות וחוויות, פתגמים ומטבעות לשון, הודעות, הצגת נושאים שונים).	
מיומנויות תקשורתיות	אוצר מילים	התלמידים יהיו מסוגלים להשתמש באוצר מילים מתוך מאגר המילים וכן במילים נוספות שנלמדו (מילים פשוטות, ביטויים, בסיסיים, העתקה ואיות, משפטים קצרים).	התלמידים יהיו מסוגלים להשתמש באוצר מילים מתוך מאגר המילים, וכן במילים נוספות שנלמדו, לנהל שיח על נושאים מוכרים, לבקש פרטי מידע (מילות קישור, משפטים ופסקות קצרות, שאלות ותשובות, ד"רשיח, העתקה ואיות, מבנה תחבירי תקין).	התלמידים יהיו מסוגלים לכתוב תוצר שיתופי (משפטים, שאלות ותשובות, ד"רשיח, תעודות זהות, ברכות, משחקים והפעלות).	התלמידים יהיו מסוגלים לכתוב תוצר שיתופי (שאלות ותשובות, פסקה, ד"רשיח, הודעות ומסרונים, מכתבים ודעות).	התלמידים יהיו מסוגלים לכתוב תוצר שיתופי ולהעביר מידע ורעיונות בנושאים שונים (שאלות ותשובות, פסקה, חיבור, דו שיח, הודעות ומסרונים, מכתבים, דעות, סיכום, כתיבת סוף לסיפור).	

		קישור, מבנה תחבירי תקין).				שטף דיבור	
התלמידים יהיו מסוגלים להשתמש ברצף במילים מתוך מאגר המילים וכן מתוך מילים נוספות שנלמדו, בהקשרים שונים (הגייה נכונה, התאמה דקדוקית, משפטים תקינים).	התלמידים יהיו מסוגלים להשתמש ברצף במילים מתוך מאגר המילים וכן מתוך מילים נוספות שנלמדו, בהקשרים שונים (הגייה נכונה, התאמה דקדוקית, משפטים תקינים).	התלמידים יהיו מסוגלים להשתמש בהקשרים שונים במילים מתוך מאגר המילים וכן מתוך מילים נוספות שנלמדו (הגייה נכונה, התאמה דקדוקית, משפטים תקינים).	התלמידים יהיו מסוגלים להשתמש בהקשרים שונים במילים מתוך מאגר המילים וכן מתוך מילים נוספות שנלמדו ולחבר צירופים ומשפטים (הגייה נכונה, התאמה דקדוקית, משפטים תקינים).	התלמידים יהיו מסוגלים להשתמש בהקשרים שונים במילים מתוך מאגר המילים וכן מתוך מילים נוספות שנלמדו (הגייה נכונה, התאמה דקדוקית, משפטים קצרים).	התלמידים יהיו מסוגלים להשתמש בהקשרים שונים במילים מתוך מאגר המילים וכן מתוך מילים נוספות שנלמדו (הגייה נכונה, התאמה דקדוקית, ביטויים ומשפטים קצרים).		
התלמידים יהיו מסוגלים לתווך מידע בעל־פה ובכתב מהשפה הערבית לשפה העברית ולהפך, מתוך מאגר המילים (תרגום מילים, צירופים, ביטויים ומשפטים, פסקות, סיפורים, מאמרים וקטעי מידע, הודעות והנחיות, סיכום קטע ורעיונות מרכזיים).	התלמידים יהיו מסוגלים לתווך מידע בעל־פה ובכתב מהשפה הערבית לשפה העברית ולהפך, מתוך מאגר המילים (תרגום מילים, צירופים, ביטויים ומשפטים, פסקות, סיפורים וקטעי	התלמידים יהיו מסוגלים לתווך מידע בעל־פה ובכתב מהשפה הערבית לשפה העברית ולהפך, מתוך מאגר המילים (תרגום מילים, צירופים, ביטויים	התלמידים יהיו מסוגלים לתווך מידע בעל־פה ובכתב בין בני שיח באמצעות תרגום מהשפה הערבית לשפה העברית ולהפך, מתוך מאגר המילים (תרגום מילים, צירופים, ביטויים ומשפטים קצרים, פסקות,	התלמידים יהיו מסוגלים לתווך מידע בעל־פה ובכתב בין בני שיח באמצעות תרגום מהשפה הערבית לשפה	התלמידים יהיו מסוגלים לתווך מידע בעל־פה ובכתב בין בני שיח באמצעות תרגום מהשפה הערבית לשפה	תיווך	

	מידע, הודעות והנחיות, סיכום קטע).	ומשפטים, פסקות, סיפורים וקטעי מידע, הודעות והנחיות).	סיפורים וקטעי מידע).	העברית ולהפך, מתוך מאגר המילים (תרגום מילים, צירופים ומשפטים קצרים, פסקות וסיפורים קצרים).	העברית ולהפך, מתוך מאגר המילים (תרגום מילים, צירופים ומשפטים קצרים).		
--	---	---	-------------------------	---	--	--	--

נספח 1:

[חזרה לתוכן העניינים](#)

מפרט התכנים מתוך תוכנית הלימודים המתעדכנת בערבית לבתי הספר העבריים

להלן תכני הלימוד בערבית ונושאי תרבות ערב ועולם הערבים והאסלאם החל משנת הלימודים תשפ"ד בכל שכבות הגיל ולפי כיתות הלימוד - מתוך תוכנית הלימודים המתעדכנת בתחום הדעת ערבית לבתי הספר העבריים.

חטיבת ביניים: לימודי חובה

כיתה ז' – שנת הלימודים הראשונה (3 ש"ש)

מפרט התכנים – פירוט התכנים שעל התלמידים ללמוד ולדעת, להבין וליישם:
שפה:

- ✓ האותיות (הוראת האותיות תסתיים עד סוף שנת הלימודים הראשונה), התנועות, סימני הכתב, הספרות ٠٩٨٧٦٥٤٣٢١.
- ✓ כל האותיות בשפה הערבית בדפוס ובכתב־יד (בכל צורות כתיבתן המשתנות על פי מקומן במילה).
- ✓ התנועות הקצרות (اَ-, اِ-, اُ-), הארוכות (آ-, إ-, يُ-) ואת סימן היעדר תנועה – "ספון" (ـَ).
- ✓ סימני הכתב: המֶזֶה (ء), נֶצֶלָה (ل), שֶדֶה (و), תֶאֱא' מֶרְבּוּטָה (ة), אֶלֶף מֶקְצוּרָה (ى), אֶלֶף קטנה (ا), אֶלֶף מֶדָה (أ), תְנוּין פֶתַחַה (إ) (במילים שנלמדו בלבד).
- ✓ אוצר מילים – המילים תילמדנה מתוך מאגר המילים לכיתות ז'. סדר הוראת המילים יהיה בהתאם לשיקול הדעת של המורה ובהתאם לרמת הכיתה.
- ✓ נושאים דקדוקיים – יילמדו בהקשר טקסטואלי: ה"א הידיעה (ال), תֶאֱא' מֶרְבּוּטָה, כינויי הקניין (צורות היחיד), כינויי רמז לקרוב (هَذَا, هُذِهِ), נטיית העבר (الْمَاضِي) של בניין فعل (1) בגופי היחיד (כולל שלילת העבר).

שיח בין־איש – ערבית דבורה (בפריסה של שלוש שנים):

מומלץ ללמד את הנושאים בערבית דבורה בהתאם לרמת הלימוד. עם זאת, למורה ניתנת גמישות לשנות את סדר הוראת הנושאים בתנאי שהנושאים יילמדו בכללותם תוך ניהול שיחה בסיסית על מגוון נושאים: ברכות, מילות נימוס, היכרות, המשפחה הגרעינית, הבית וחדריו, ימי השבוע, מספרים ותאריכים, פתגמים ומטבעות לשון (צבעים יילמדו בהקשר לנושאי השיח).

תרבות:

מושגים מרכזיים מן המורשת הערבית: מֶחֱמֵד – נביא האסלאם; אֶלְקֶרְאֵן – הספר הקדוש למוסלמים; מֶכָּה ומעמדה באסלאם; ירושלים ומעמדה באסלאם; חמש מצוות היסוד באסלאם (أركان الإسلام) – העדות, התפילה, הצדקה, הצום והעלייה לרגל; מדינות ערביות ו/או מוסלמיות במזרח התיכון: עיר הבירה, המטבע, העומד בראש המדינה ותוארו (נשיא/מלך) ושיטת הממשל.

כיתה ח' – שנת הלימודים השנייה (3 ש"ש)

מפרט התכנים – פירוט התכנים שעל התלמידים ללמוד ולדעת, להבין וליישם:

שפה:

- ✓ אוצר מילים – המילים תילמדנה מתוך מאגרי המילים של כיתה ז' ושל כיתה ח'. סדר הוראת המילים יהיה בהתאם לשיקול הדעת של המורה ובהתאם לרמת הכיתה.
- ✓ נושאים דקדוקיים – יילמדו בהקשר טקסטואלי: כינויי הקניין (צורות הרבים), נטיית העבר (الْمَاضِي) של בניין فعل (1) בגופי הרבים, אותיות השמש, כינוי רמז לקרוב (هُؤْلَاءَ).
- ✓ לידיעה פסיבית: סדר המילים במשפט הפועלי, דרכי יידוע שמות העצם (ה"א הידיעה, כינוי הקניין, נסמך בסמיכות).

שיח בין-אישי – ערבית דבורה (בפריסה של שלוש שנים):

מומלץ ללמד את הנושאים בערבית דבורה בהתאם לרמת הלימוד. עם זאת, למורה ניתנת גמישות לשנות את סדר הוראת הנושאים בתנאי שהנושאים יילמדו בכללותם. כמו כן יש לנהל שיחה בסיסית בנושאים מגוונים: ברכות, מילות נימוס, מקום מגורי, המשפחה המורחבת, תיאור הכיתה, חגים, פתגמים ומטבעות לשון (צבעים יילמדו בהקשר לנושאי השיח).

תרבות:

מושגים מרכזיים מן המורשת הערבית: חמש מצוות היסוד באסלאם (أركان الإسلام) – הרחבה; החגים באסלאם – عيد الأضحى, عيد الفطر; מדינות ערביות ו/או מוסלמיות במזרח התיכון: הערים המרכזיות, אתרים מיוחדים במדינות, אישים מפורסמים (מנהיגים, סופרים, משוררים, שחקנים, זמרים).

כיתה ט' – שנת הלימודים השלישית (3 ש"ש)

מפרט התכנים – פירוט התכנים שעל התלמידים ללמוד ולדעת, להבין וליישם:

שפה:

- ✓ אוצר מילים – המילים תילמדנה מתוך מאגרי המילים של כיתות ז', ח' ו-ט'. סדר הוראת המילים יהיה בהתאם לשיקול הדעת של המורה ובהתאם לרמת הכיתה.
- ✓ שימוש במילון ערבי-עברי.
- ✓ נושאים דקדוקיים – יילמדו בהקשר טקסטואלי: ריבוי שאיננו מציין בני אדם, בניין فعل (1) – נטיית העבר (الْمَاضِي) – חזרה, הווה-עתיד (الْمُضَارِع), ציווי (الْأَمْر), בינוני פועל (إِسْمُ الْفَاعِل), בינוני פועל (إِسْمُ الْمَفْعُول), סדר המילים במשפט.
- ✓ ידיעה פסיבית: תנועות העזר, ערך היתרון, יאא' (אל) נְקִיבָה (י' היחס).

שיח בין-אישי – ערבית דבורה (בפריסה של שלוש שנים):

מומלץ ללמד את הנושאים בערבית דבורה בהתאם לרמת הלימוד. עם זאת, למורה ניתנת גמישות לשנות את סדר הוראת הנושאים בתנאי שהנושאים יילמדו בכללותם תוך ניהול שיחה בסיסית במגוון נושאים: ברכות, בני המשפחה ועיסוקם, פריטי לבוש, ארוחת הבוקר, פתגמים ומטבעות לשון (צבעים יילמדו בהקשר לנושאי השיח).

תרבות:

עדות ודתות בישראל: מוסלמים, נוצרים, דרוזים, בדווים, צ'רקסים; מקומות היישוב, האתרים והמקומות המקודשים, החגים והמנהגים.

סיכום הנושאים בערבית הדבורה הנלמדים בכיתות ז' – ט':

ברכות, מלות נימוס, היכרות, משפחה גרעינית ומורחבת, הבית וחדריו, מקום מגוריי, תיאור הכיתה, תיאור חדר, חגים, ימי השבוע, פתגמים ומטבעות לשון, בני משפחה ועיסוקם, ארוחת הבוקר, מספרים ותאריכים, לבוש וצבעים. הערה: מומלץ ללמד את הנושאים בערבית הדבורה בהתאם לרמת הלימוד. עם זאת, למורה ניתנת גמישות לשנות את סדר הוראת הנושאים בתנאי שיילמדו בכללותם.

חטיבה עליונה: לימודי הגברה

כיתה י' – שנת הלימודים הרביעית (3 ש"ש)

מפרט התכנים – פירוט התכנים שעל התלמידים ללמוד ולדעת, להבין וליישם:

שפה:

- ✓ אוצר מילים – המילים תילמדנה מתוך מאגרי המילים של כיתות ז', ח', ט' ו-י'. סדר הוראת המילים יהיה בהתאם לשיקול הדעת של המורה ובהתאם לרמת הכיתה.
- ✓ שימוש במילון ערבי-עברי.
- ✓ כותרות, קטעי עיתונות, אקטואליה וידיעות מן התקשורת והמדיה החברתית, קטעי קריאה מסוגות שונות.
- ✓ הנושאים הלשוניים הם אבני היסוד של השפה ויילמדו בהקשרים מגוונים ושימושיים ובהקשר טקסטואלי. הנושאים הלשוניים הם: חזרה על החומר שנלמד בחטיבת הביניים – ה"א הידיעה (א), אותיות השמש, תנועות העזר, כינויי הקניין, כינויי רמז לקרוב (هَذَا, هُذِهِ, هُوَ/لَا), ריבוי שאינו מציין בני אדם, סדר המילים במשפט, דרכי יידוע שמות העצם (ה"א הידיעה, כינוי קניין, נסמך בסמיכות), ערך היתרון (לידיעה פסיבית).
- ✓ נושאים תחביריים לידיעה אקטיבית: כינויי הזיקה (במשפטי صَلَה בלבד), יאא' (אל) نَسَبَ (י' היחס), התאמת השמות, התארים והכינויים (זכר/נקבה).
- ✓ לידיעה פסיבית: כינויי רמז לרחוק (تِلْكَ, تِلْكَ), המספר היסודי 3-10, המספר הסודר 10-1, כינויי המושא.
- ✓ פועל - לידיעה אקטיבית: גזרת השלמים בעשרת הביניים – נטיית הפועל בעבר, הווה-עתיד, ציווי, בינוני פועל, בינוני פעול וצורת המקור-מצדר (ללא השינויים בבניין إِفْتَعَلَ-8 וללא בניין إِفْتَعَلَ-9).

שיח בין-אישי בערבית הדבורה:

- ✓ חזרה על הנושאים שנלמדו בחטיבת הביניים: ברכות, מילות נימוס, היכרות, בני משפחה גרעינית ומורחבת, הבית וחדריו, מקום מגוריי, תיאור הכיתה, תיאור חדר, חגים, ימי

השבוע, פתגמים ומטבעות לשון, בני משפחה ועיסוקם, ארוחת הבוקר, המספרים ותאריכים, לבוש וצבעים.

✓ סיכום הנושאים הנלמדים בכיתות י'-י"ב:

❖ היכרות אישית והצגה עצמית: אני ומשפחתי, ביתי וחדרי, בית הספר ונושאי לימודי, תחביבי.

שיח בנושאים הבאים: מאכלים, מסעדה ומתכונים, אצל הרופא, פרטי לבוש וצבעים, קניות בשוק/ בחנויות/ באינטרנט, סדרות וסרטים, טיול שהשתתפתי בו או טיול מתוכנן לעתיד, מושגי זמן וסדר יום, מזג האוויר, מקומות בלוי, רשתות חברתיות ואתרי חדשות.

[הערה: מומלץ ללמד את הנושאים בערבית הדבורה בהתאם לרמת הלימוד. עם זאת, למורה ניתנת גמישות לשנות את סדר הוראת הנושאים בתנאי שהנושאים יילמדו בכללותם].

תרבות:

ירושלים ומעמדה באסלאם; הכרה של סופר/ת, משורר/ת, מוזיקאי/ת או יוצר/ת ערבי/ה ו/או אחת מיצירותיו/ה הבולטות.

כיתה י"א – שנת הלימודים החמישית (6 ש"ש)

מפרט התכנים – פירוט התכנים שעל התלמידים ללמוד ולדעת, להבין וליישם:

שפה:

✓ אוצר מילים – המילים תילמדנה מתוך מאגרי המילים של כיתות ז', ח', ט', י' ו-י"א. סדר הוראת המילים יהיה בהתאם לשיקול הדעת של המורה ובהתאם לרמת הכיתה.

✓ שימוש במילון ערבי-עברי.

✓ כותרות, קטעי עיתונות, אקטואליה וידיעות מן התקשורת והמדיה החברתית, קטעי קריאה מסוגות שונות.

✓ הנושאים הלשוניים הם אבני היסוד של השפה ויילמדו בהקשרים מגוונים ושימושיים ובהקשר טקסטואלי. הנושאים הלשוניים יילמדו בנוסף לתכנים שנלמדו בכיתה י':

✓ לידיעה אקטיבית:

❖ פועל: שינויים בבניין 8 (اِفْتَعَلَ), עתיד מקוצר/מג'זום (اَلْمُضَارِعُ الْمَجْزُوم), עתיד מנוצב (اَلْمُضَارِعُ الْمَنْصُوب), צורת הסביל (اَلْمَجْهُول) בבניינים 1-10 (כולל הגזרות הנלמדות), גזרות הפועל – ע"ע/כפולים (اَلْمُضَاعَف), פ"ו-פ"י (اَلْمِثَال).

❖ תחביר: הניקוד הסופי (اَلْاِعْرَاب), משפטי זיקה (صِلَة, صِفَة), اِنَّ وَاخْوَاتُهَا – המיליות اِنَّ, اَنَّ, لَאَنَّ, לִכֵּן, ריבוי שלם וזכר ונקבה.

✓ לידיעה פסיבית: הבעת הסביל באמצעות تَمَّ + מצדר, צורות הזוגי (اَلْمُتَنَنِّي) בשם ובתואר, ערך היתרון וההפלה (اَفْعَلُ التَّفْضِيل), كَانَ وَاخْوَاتُهَا – הפעלים كان, أَصْبَحَ.

✓ לידיעה ברמה טקסטואלית בלבד (בהקשר טקסטואלי):

המרה של עתיד מנצב למצדד, ששת השמות (إِسْم, إِبْن, إِبْنَة, إِمْرَأَة, إِثْنَان, إِثْنَان), إِنَّ وَأَخَوَاتُهَا – המיליות كَانَ, لَيْتَ, لَعَلَّ, המספר המונה (أَلْعَدَدُ الْأَصْلِي), המספרים 1-10 בזכר ובנקבה, עשרות שלמות, השם הנמנה.

ספרות ערבית מודרנית: למידה של יצירה ספרותית אחת מתוך רשימת היצירות המאושרת (סיפורים קצרים וקטעי שירה).

שיח בין-אישי בערבית הדבורה: הנושאים הנלמדים בכיתות י"ב:

❖ היכרות אישית והצגה עצמית: אני ומשפחתי, ביתי וחדרי, בית ספרי ונושאי לימודי, תחביבי.

שיח בנושאים הבאים: מאכלים, מסעדה ומתכונים, אצל הרופא, פרטי לבוש וצבעים, קניות בשוק, בחנויות ובאינטרנט, סדרות וסרטים, טיול שהשתתפתי בו או טיול מתוכנן לעתיד, מושגי זמן וסדר יום, מזג האוויר, מקומות בילוי, רשתות חברתיות ואתרי חדשות.

❖ פרויקט ספרותי ופרויקט אקטואלי: ההנחיות מצוינות ברשימת הנושאים של כיתה י"ב. (הערה: מומלץ ללמד את הנושאים בערבית הדבורה בהתאם לרמת הלימוד. עם זאת, למורה ניתנת גמישות לשנות את סדר הוראת הנושאים בתנאי שהנושאים יילמדו בכללותם.)

כיתה י"ב – שנת הלימודים השישית (6 ש"ש)

מפרט התכנים – פירוט התכנים שעל התלמידים ללמוד ולדעת, להבין וליישם:
שפה:

- ✓ אוצר מילים – המילים תילמדנה מתוך מאגרי אוצר המילים של כיתות ז', ח', ט', י', י"א ו-י"ב. סדר הוראת המילים יהיה בהתאם לשיקול הדעת של המורה ובהתאם לרמת הכיתה.
- ✓ שימוש במילון ערבי-עברי.
- ✓ כותרות, קטעי עיתונות, אקטואליה וידיעות מן התקשורת והמדיה החברתית, קטעי קריאה מסוגות שונות.
- ✓ מאמרים משתנים.
- ✓ הנושאים הלשוניים הם אבני היסוד של השפה ויילמדו בהקשרים מגוונים ושימושיים ובהקשר טקסטואלי. הנושאים הלשוניים יילמדו בנוסף לתכנים שנלמדו בכיתה י"א:
- ✓ לידיעה אקטיבית:
 - ❖ פועל: ע"י-ע"י (الْأَجُوف), ל"י-ל"י (الْأَقْص), נטיית העבר והעתיד לידיעה אקטיבית (נטיית יתר הצורות לידיעה פסיבית).
 - ❖ תחביר: كَانَ وَأَخَوَاتُهَا – המיליות كَانَ, لَيْسَ, أَصْبَحَ (הפעלים صَارَ وَبَقِيَ לידיעה פסיבית), لَا לשלילה מוחלטת (لَا النَّافِيَةُ لِلْجِنْس), كَمْ + השם ביחיד.
 - ✓ לידיעה פסיבית: תיאור מצב (حال), משפט מצב (جُمْلَة خَالِيَة), תיאור זמן (ظَرْف زَمَان), תיאור מקום (ظَرْف مَكَان), תיאור אופן (الْمَفْعُول الْمَطْلُوق), מא ההתפעלות (مَا التَّعَجُّب).
 - ✓ לידיעה ברמה טקסטואלית בלבד (בהקשר טקסטואלי):

בעלי ההמזה (الْمَهْمُوز), חמשת השמות (الْأَسْمَاءُ الْخَمْسَةُ) – השמות אָב, אֵח, זָו, תיאור סיבה/תכלית (الْمَفْعُولُ لَهُ/لِأَجْلِهِ), תיאור ההבחנה (الْتَّمْيِيز), משפט תנאי (جُمْلَةُ شَرْطِيَّة) בחיוב ובשלילה (إِنْ, إِذَا, مَنْ), ביטול השפעת התנאי (ف).

ספרות ערבית מודרנית: למידה של שתי יצירות ספרותיות מתוך רשימת היצירות המאושרת (סיפורים קצרים וקטעי שירה).

ספרות ערבית קלאסית ו/או פרקי קוראן: הקטעים יילמדו וידונו כחלק מרכיב ההערכה החלופית (פרויקטים בכתב): יש ללמד שבע סורות מן הקוראן או שישה קטעים בערבית קלאסית לבחירה או שלוש סורות מן הקוראן ושלושה קטעים בערבית קלאסית לבחירה. (מומלץ כי הקטעים הקלאסיים הנבחרים ייצגו תקופות שונות).

תרבות:

אירועים נבחרים בתולדות האסלאם – הכרת הרקע ההיסטורי של הקטעים הקלאסיים הנלמדים, קוראן – הכרת הספר הקדוש למוסלמים: ירידת הקוראן על פי המסורת המוסלמית, עריכתו, מבנהו, ההבדלים העיקריים בין הסורות מתקופת מכה לבין הסורות מתקופת אלמדינה.

שיח בין-אישי בערבית הדבורה:

✓ סיכום הנושאים הנלמדים בכיתות י'-י"ב

❖ היכרות אישית והצגה עצמית: אני ומשפחתי, ביתי וחדרי, בית ספרי ונושאי לימודיי, תחביבי.

שיח בנושאים הבאים: מאכלים, מסעדה ומתכונים, אצל הרופא, פרטי לבוש וצבעים, קניות בשוק/ בחנויות /באינטרנט, סדרות וסרטים, טיול שהשתתפתי בו או טיול מתוכנן לעתיד, מושגי זמן וסדר יום, מזג האוויר, מקומות בילוי, רשתות חברתיות ואתרי חדשות.

❖ פרויקט ספרותי (י"א-י"ב): שיח בעל-פה סביב יצירה ספרותית מודרנית שנלמדה (סיפור קצר או שיר). השיח יכלול את תוכן היצירה וייתייחס לסוגיות, לערכים ולמסרים הנשקפים מתוכה. פרויקט אקטואלי (י"א-י"ב): שיח בעל-פה סביב נושא אקטואלי שנלמד (בזיקה למאמר, לכתבה או לדיעה). השיח יכלול את תוכן הנושא וייתייחס לסוגיות, לערכים ולמסרים הנשקפים מתוכו. **(הערה: מומלץ ללמד את הנושאים בערבית הדבורה בהתאם לרמת הלימוד. עם זאת, למורה ניתנת גמישות לשנות את סדר הוראת הנושאים בתנאי שהנושאים יילמדו בכללותם.)**

פתגמים מומלצים

- הפתגמים יכולים להופיע בשפה בצורות שונות.

הפירוש	הפתגם
יום טוב ויום רע. מילולית: יום דבש יום בצל	يوم عسل ويوم بصل
הפעילות היא ברכה. (מי שרוצה להצליח צריך לפעול ולא להישאר ללא מעש).	الحركة بركة
אין בוכים על חלב שנשפך. מילולית: מה שעבר – מת.	اللي فات مات
הכה בברזל בעודו חם. (נצל במהירות מצב או הזדמנות).	أضرب الحديد وهو حامي
הקוף בעיני אמו הוא צבי. (הצבי והאיילה נחשבים לסמל היופי).	ألقرد في عين أمه غزال
יגעת ומצאת – תאמין. מילולית: מי שמתאמץ מוצא (מצליח) ומי שזורע קוצר.	من جدّ وجد ومن زرع حصد
צחק, יצחק אליך העולם / חייך והעולם יחייך אליך.	إضحك، تضحك لك الدنيا / إبتسم، تبتسم لك الدنيا
לא כל האצבעות שוות. (בהשאלה: לא כולם שווים, יש הבדל בין אנשים, לכל אחד תכונות אופי משלו).	أصابعك في إيدك، مش كلهم زي بعض
אין חכם כבעל ניסיון. מילולית: עדיף לשאול את בעל הניסיון מאשר את החכם.	إسأل المجرب ولا تسأل الحكيم

מי שגדול ממך ביום - חכם/מנוסה ממך.	أكبر منك بيوم أخبر منك بسنة
בוקר טוב שכני, אתה בביתך ואני בביתי. (בהשאלה : כל אחד יתעסק בענייניו שלו).	صباح الخير يا جاري، انت في دارك وأنا في داري
טוב שכן קרוב מאח רחוק.	جارك القريب ولا أخوك البعيد
בקש את הידע גם אם עליך להגיע לסין.	أطلب العلم ولو في الصين
שאל על השכן לפני (שאתה שואל על) הבית, ועל החבר לפני הדרך (יציאה למסע, לטיול).	إسأل عن الجار قبل الدار وعن الرفيق قبل الطريق
טוב ציפור אחת ביד מעשר על העץ.	عصفور في اليد ولا عشرة على الشجرة
האנשים שונים זה מזה ומסוגים שונים. מילולית : לאנשים צורות וצבעים.	الناس أشكال ألوان
רחוק מהעין רחוק מהלב. (מה שאין רואים, שוכחים).	بعيد عن العين، بعيد عن القلب
אל תדחה את עבודת היום למחר.	لا تؤجل عمل اليوم لباكرا
"אין סיכוי". "נראה לך?" מילולית : מחר ב(זמן עונת) המשמשים. (עונת המשמשים היא קצרה ולכן ההבטחה לא תתממש).	بكرا في المشمش
התפוח לא נופל רחוק מהעץ. מילולית : האפרוח של הברווז מיטיב לשחות.	فرخ البط عوام
ברכת שלום קודמת לדיבור.	السّلام قبل الكلام
מים גנובים ימתקו. מילולית : כל דבר אסור – נוהים אחריו.	كلّ ممنوع متبوع
החיפזון מהשטן.	أعجلة من الشيطان
תהום פעורה בינינו, דעותינו שונות. מילולית : אני בוואדי ואתה בוואדי.	أنا بواد وأنت بواد

לכל־ תוב לאבס	לכל סיר יש מכסה. מילולית : לכל בגד יש לובש.
أَلصَّدِيقُ وَقْتُ الضَّيِّقِ	ידיד ניכר בעת צרה.
من سار على الدَّرب وصل	מי שהולך בדרך – מגיע.
كلَّ لسان إنسان	כל לשון היא אדם. (מאחורי כל שפה מסתתרת תרבות שלמה).
رحلة ألف ميل تبدأ بخطوة	מסע של אלף מיל (מיל – מידת אורך) מתחיל בצעד קטן.
التَّعليم في الصَّغَرِ كالنَّقْشِ على الحجر	הלימוד בילדות כחריטה על אבן.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף שפות
הפיקוח על הוראת הערבית ועולם הערבים והאסלאם לבתי הספר העבריים

מחווון לבחינה בערבית דבורה לתלמידי בתי ספר עבריים

מחווון זה כולל ארבעה ממדים להערכה. עליכם להאזין למשימות הדיבור ולהתרשם ממידת השליטה של הדובר בשפה הערבית ומהמידה שבה השימוש בשפה מעיד על הבנה, לפי ממדי הערכה שלהלן:

ממדי הערכה

תוכן

- **התייחסות למטלה:** מענה על כל סעיפי השאלה דרך יצירת מסר המותאם למשימה
- **רלוונטיות ולכידות רעיונית:** העברת המסר באופן ברור ומפורש ורלוונטי. מענה על השאלות ללא חזרתיות וללא סטייה מהתוכן הרלוונטי
- **פיתוח רעיוני בפרקי הספרות והאקטואליה (פרקים ב-ג):** פיתוח והרחבה של הרעיונות באמצעות הסברים, נימוקים ודוגמאות

הגייה ושטף הדיבור

- דיבור רציף/שטף בדיבור
- הגייה תקינה: תנועות ארוכות, אבחנה בין אֵלף ו-עין

מבנה ותקינות

- שימוש במבנה משפט תקין
- תקינות תחבירית: סדר מילים נכון במשפט
- תקינות דקדוקית: שימוש נכון בצורות הפועל והשם; התאמה בין זכר לנקבה; דיוק בשם המספר; נטייה נכונה של מילות יחס ושימוש במילות קישור מתאימות

אוצר מילים

- אוצר מילים רחב ומגוון ; אפשר להשתמש באופן חלקי במילים מהשפה הערבית הספרותית (الفصحى)
- שימוש במילים מתאימות להקשר (דוגמה : نادى - קרא ל...מישהו, לעומת قَرَأ - קרא ספר)

הערה : אין להתייחס למשך זמן התשובה בעת מתן הציון

ממדי ההערכה	משקל				
תוכן	40%	שולט היטב	שולט באופן סביר	שולט חלקית	עדיין מתקשה
		- התייחסות לכל מרכיבי השאלה באופן מלא או כמעט מלא	- התייחסות לחלק ממרכיבי השאלה - תשובה רלוונטית וממוקדת בנושא באופן חלקי	- התייחסות חלקית מאוד לכל מרכיבי השאלה - תשובה רלוונטית וממוקדת בנושא במידה מועטה	- תשובה לא רלוונטית - בפרקי הספרות והאקטואליה : אין נימוקים, הסברים ודוגמאות
הגייה ושטף דיבור	20%	שולט היטב	שולט באופן סביר	שולט חלקית	עדיין מתקשה
		- דיבור שוטף וברור (דיבור חופשי, מעט היסוסים) - הגייה תקינה	- דיבור רציף וברור באופן חלקי (יש מעט הפסקות ארוכות, היסוסים רבים) - הגייה תקינה באופן חלקי	- דיבור מקוטע ולא ברור במידה רבה (הפסקות ארוכות, היסוסים רבים מאוד) - הגייה תקינה במידה מועטה	- דיבור מקוטע מאוד ולא מובן (הפסקות ארוכות ורבות) - הגייה לא תקינה.
מבנה ותקינות	15%	שולט היטב	שולט באופן סביר	שולט חלקית	עדיין מתקשה
		- שימוש במבנה משפט תקין - שימוש בהתאם דקדוקי תקין (במין, במספר, בזמן, בגוף וביידוע) - שימוש תקין במילות יחס, במילות קישור ובשם המספר	- שליטה חלקית בשימוש במבנה המשפט התקין - שימוש חלקי בהתאם דקדוקי תקין (במין, במספר, בזמן, בגוף וביידוע) - שימוש תקין באופן חלקי במילות	- שימוש מועט במבנים לשוניים תקינים (טעויות רבות). - התאם דקדוקי שגוי במידה רבה (במין, במספר, בזמן, בגוף וביידוע)	- שליטה מוגבלת בלבד במבנים דקדוקיים ודפוסי משפטים פשוטים יחסית.

		יחס, במילות קישור ובשם המספר	- שימוש מועט/ שגוי במילות יחס, במילות קישור ובשם המספר		
אוצר מילים	25%	שולט היטב	שולט באופן סביר	שולט חלקית	עדיין מתקשה
		- שימוש באוצר מילים רחב ומגוון, במילים נרדפות, בביטויים, בצירופים - שילוב מילים מתאימות להקשר - אין לגרוע מציונו של התלמיד ששילב מילים מהשפה הערבית הספרותית	- שימוש באוצר מילים גדול מספיק כדי להתבטא. - שילוב מילים מתאימות להקשר באופן חלקי	- גיוון חלקי באוצר המילים - שילוב שגוי של מילים שאינן מתאימות להקשר	- אוצר מילים דל - שילוב שגוי של מילים שאינן מתאימות להקשר

יצירות בספרות ופרוזה ערבית מודרנית*

רשימת הסיפורים שלהלן היא רשימה מעודכנת המותאמת לתוכנית הלמידה בתחום הדעת ערבית לבתי הספר העבריים. סיפורים אלה נבדקו ואושרו להוראה ולהערכה בחטיבה העליונה החל משנת תשע"ו. ניתן להרחיב וללמד יצירות נוספות (מעבר ליצירות המאושרות) במסגרת ההערכה החלופית (30%).

*הערות:

1. אין לבחור יותר מיצירה אחת של אותו המחבר.
2. אין לבחור יותר משיר אחד.

סיפורים (על פי סדר הא"ב של שמות הסיפורים):

- إيليس ينتصر / توفيق الحكيم
- أغنية الحب / جبران خليل جبران
- الأثمان / جبران خليل جبران
- الانتصار / زكريا تامر
- البرنيطة / علي سالم
- البشر الثلاثة / محمد المخزنجي
- أشجرة والشرطي / زكريا تامر
- الغلطة الأخيرة / إحسان عبد القدوس
- القضية الأخيرة / إحسان عبد القدوس
- المعرفة ونصف المعرفة / جبران خليل جبران
- النمر في اليوم العاشر / زكريا تامر
- أهل الجنة / إحسان عبد القدوس
- جنة الأطفال / نجيب محفوظ
- حادثة / نجيب محفوظ
- حكاية رقم ١١ / نجيب محفوظ
- حكاية مصرية جدًا / يوسف إدريس
- عبودية الجمال المصنوع / نوال السعداوي
- غميضة: استسلام / هيمى المفتي

- فرصة / احمد عبد العظيم
- قصّة حبّ / أنيس منصور
- قطرات العطر / إحسان عبد القدوس
- كنت مهرة... صرت فأرة / ليلي بعلبكي
- لا أعشاش في المدينة / ريمة راعي
- للفقراء مجانا / محمود تيمور
- مقاطع من الحياة / شريفة الشملان
- مهر ابنتي / إحسان عبد القدوس

كطعي شירה (عل في سدر הא"ב של שמות השירים):

- أغنية حبّ للكلمات / نازك الملائكة
- الدموع / محمد الماغوط
- ألطرد / بلند الحيدري
- أظل والهجير / محمد الماغوط
- الغرب والشرق / ادونيس (علي احمد سعيد اسبر)
- ألنعش ذو الغطاء البعيد / محمد الماغوط
- ألوشم / محمد الماغوط
- أنا يوسف يا أبي / محمود درويش
- جارية وأنت أمير / أنيسة درويش
- حبيبي أضاع ضفيري في الخريطة / سهام داود
- حقّ الحياة / سعاد الصباح
- صليب الصمت / ريتا عبده عودة
- عاشقان مذعوران / محمد الماغوط
- قصيدة S.O.S - رسالة استغاثة / غادة السمان
- كل عام وانت حبيبتي / نزار قباني
- كن صديقي / سعاد الصباح
- لغة الخطيئة / ادونيس (علي احمد سعيد اسبر)

- ما الإنسان / عبد الحميد بن هذوقة
- مع جريدة / نزار قباني
- من أنت؟ / ادونيس (علي احمد سعيد اسبر)
- هجم النفط مثل ذئب علينا / نزار قباني

קטעי ערבית יהודית

- תרגום רס"ג לפרק ל"ז בספר בראשית – סיפור מכירת יוסף
- "מדרש עשרת הדברות" המיוחס לרס"ג
- "מה נשתנה" מתוך ההגדה של פסח
- תרגום "מגילת אסתר" לערבית יהודית סורית

נספח 5:

המלצות להערכה חלופית

מטלת ביצוע - הערכה חלופית

מטלת הביצוע היא משימה המאפשרת מתן פתרונות שונים לבעיה שהוגדרה. בתחילה נדרשים הלומדים לתכנן את מהלך עבודתם ולהפעיל שיקול דעת בבחירת התכנים המתאימים, בהמשך הלומדים חוקרים ומעלים פתרונות שונים לבעיה, בוחנים אותה מנקודות מבט שונות, מפעילים תהליכי חשיבה מורכבים כדי להציג את הידע שנבנה. מטלת ביצוע אינה מתרחשת בלחץ של זמן, היא מאפשרת עבודת צוות, כשהדיון הקבוצתי ומהלכים רפלקטיביים של הלומדים תורמים להעמקת ההבנה.

תוצרים אפשריים למטלת הביצוע בערבית

1. דו"ח (לדוגמה: התלמידים עורכים ריאיון עם שאלות מוגדרות מראש בערבית ומגישים דו"ח סיכום של הריאיון שערכו).
 2. דגם או פרויקט (התלמידים בונים, לדוגמה: דגמים הקשורים לערבית ולעולם הערבים והאסלאם).
 3. מצגת או פרזנטציה (התלמידים בונים מצגת בערבית על נושא שבחרו, לדוגמה: התלמידים מציגים מידע ותמונות של מדינה ערבית במזרח התיכון במסגרת הכרת העולם הערבי - דת ותרבות).
 4. עיתון (לדוגמה: כל תלמיד כותב מספר משפטים על עצמו, או על נושא הקרוב ללבו, ומשתפים את קבוצת הלומדים).
 5. תערוכה (לדוגמה: המורה והתלמידים מארגנים תערוכה בנושא נבחר ואוספים מאמרים, תמונות וצילומים).
 6. הצגה, דרשיח או רבשיח בערבית דבורה.
- בתהליך פיתוח מטלת ביצוע יש להציב יעדים להערכת ביצועי הלומדים את המטלה ואת מידת השגת היעדים. לפיכך רצוי להכין מחוון המתייחס לקריטריונים מוסכמים ומוגדרים, ולפתחם בשיתוף התלמידים.

יומן תיעוד הלמידה (תיעוד ומשוב)

יומן תיעוד הלמידה הוא אחד מכלי הלמידה וההערכה המעודדים את הלומדים להתבוננות פנימה על תהליכי הלמידה ועל הבנת החומר הנלמד. היומן מכיל אוסף של הערות ומחשבות שהלומדים כותבים על תהליך הלמידה שלהם ועל הישגיהם. באמצעות יומני תיעוד הלמידה, המורים

מקיימים דיאלוג כתוב עם תלמידיהם, והלומדים מנהלים מחד דיאלוג פנימי עם עצמם, ומאידך דיאלוג חיצוני עם מוריהם ולעתים אף עם עמיתיהם.

תלקיט (פורטפוליו)

תלקיט הוא אוסף מכוון של חלק מהעבודות שהלומד בחר בקפידה במהלך השנה כתייעוד למהלכי הלמידה ולביצועי ההבנה שלו בחומר הנלמד. לכן, התלקיט משקף את התקדמותו ואת הישגיו של הלומד במקצוע הנלמד, והוא משמש כלי להערכה מתמשכת של תהליך הלמידה ותוצאותיה, ומעיד על תהליך הבניית הידע של הלומד. מפני שהתלקיט נבנה באופן אישי על ידי כל לומד, הוא אמצעי לביטוי עצמי וייחודי.

עקרונות לבניית התלקיט

- הלומדים קובעים ומנסחים עם המורים:
 - א. קריטריונים ברורים לבחירת החומר שייכלל בתלקיט.
 - ב. קריטריונים ברורים להערכת התלקיט.
- הלומדים אחראים לניהול התלקיט לאורך השנה.
- כל פריט שייבחר להיכלל בתלקיט ילווה בהסבר: מדוע נבחר, מה הוא אמור לייצג, איך נוצר, מה היו הקשיים בביצועו, כיצד התגברו על הקשיים, מהו הערך המוסף של פריט זה לעולם הידע של הלומדים.

בתלקיט אפשר לכלול פריטים מייצגים מסוגים שונים: כתובים, מוקלטים, חזותיים, לדוגמה: שיעורי בית, הכתבות, מבחנים, תוצרי מטלות שונות, משוב (רפלקסיה) והערכה עצמית, הערכות עמיתים, מצגת ועיתון.

מבחנים ובחנים

המבחנים והבחנים ייערכו בזמן מוגדר, על יחידת לימוד מוגדרת בכתב או בעל־פה, ויבדקו את ידיעות הלומדים בתכנים מתוך תוכנית הלימודים. בזמן המבחן יוכלו הלומדים לעשות שימוש מושכל במילונים המאושרים לשימוש.

ההערכה של תוצאות הבחנים והמבחנים תהיה באמצעות משוב מפורט בהתאם ליעדים שהציבו המורים והלומדים במהלך הלמידה, ולא רק באמצעות ציון מספרי מסכם.

נספח 6:

מאגר מילים - מאגר המילים המעודכן יפורסם בהמשך.